

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ТА БІОТЕХНОЛОГІЙ
імені С.З. ГЖИЦЬКОГО

Факультет менеджменту, бізнесу та публічного адміністрування
Кафедра менеджменту і бізнес-адміністрування

Кваліфікаційна робота на правах рукопису

ДАЦКО Ольга Олегівна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

УДК: 336.647: 681.12

Удосконалення управління ліквідністю та фінансовою стійкістю підприємства

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Подається на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Дацко О.О.

(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи: _____
(підпис)

МИНІВ Роман Михайлович
кандидат економічних наук, доцент

**Львівський національний університет
ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького**

Факультет менеджменту, бізнесу та публічного адміністрування
Кафедра менеджменту і бізнес-адміністрування
Освітньо-кваліфікаційний рівень магістр
Напрямок підготовки 073 «Менеджмент»
(шифр і назва)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри
Доцент _____ Батюк Б.Б.
“ _____ ” _____ 2024 р

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТКИ
Дацко Ольги Олегівни
(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема проекту (роботи): «Удосконалення управління ліквідністю та фінансовою стійкістю підприємства»

керівник проекту (роботи) Минів Роман Михайлович, к.е.н., доцент,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від “ _____ ” _____ 2025 року № _____

2. Термін подання студентом проекту (роботи) грудень 2025 року

3. Вихідні дані до проекту (роботи) навчальна, наукова та довідкова література, наукові періодичні видання, фінансова звітність

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ОРГАНІЗАЦІЇ

- 1.1 Поняття, значення та показники оцінки управління ліквідністю підприємства
- 1.2 Поняття та значення фінансової стійкості підприємства
- 1.3 Методи аналізу управління фінансовою стійкістю
- 1.4 Основні концептуальні положення управління фінансовою стійкістю підприємства

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ТОВ «*»**

- 2.1 Організаційно-економічна характеристика товариства
- 2.2. Оцінка ліквідності та податковий аналіз ТОВ «***»
- 2.3 Аналіз управління фінансовою стійкістю товариства

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ТОВ «***»

3.1 Заходи щодо покращення управління ліквідністю та фінансовою стійкістю товариства

3.2 Економічне обґрунтування запропонованих заходів

3.3. Принципи управління фінансовою стійкістю підприємства у контексті менеджменту

3.4. Вдосконалення методів оцінки фінансової стійкості товариства

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

6. Консультанти розділів проєкту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____ вересня 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір теми роботи	23.09.24	
2	Розробка змісту роботи	24.09-15.10.24	
3	Обґрунтування актуальності теми кваліфікаційної роботи	16.10-22.10.24	
4	Бібліографічний огляд	23.10-23.12.24	
5	Вступ	10.01-18.01.25	
6	Розділ 1	20.01-12.03.35	
7	Розділ 2	13.03-27.05.25	
8	Розділ 3	02.06-20.08.25	
9	Висновки та пропозиції	25.08-03.09.25	
10	Оформлення роботи	15.09-15.10.25	
11	Оформлення візуального супроводу роботи	20.10-30.10.25	
12	Представлення до захисту кваліфікаційної роботи	17.11.25	

Студентка _____
(підпис)

Дацко О.О.
(прізвище та ініціали)

Керівник проєкту (роботи) _____
(підпис)

Минів Р..М.
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Дацко О.О. Удосконалення управління ліквідністю та фінансовою стійкістю підприємства. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 073 «Менеджмент». Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького – Міністерства освіти і науки України, 2025.

У кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні аспекти управління ліквідністю та фінансовою стійкістю підприємства. Проаналізовано сучасний стан управління ліквідністю та фінансовою стійкістю ТОВ «***». Запропоновано шляхи удосконалення ефективного управління ліквідністю та фінансовою стійкістю ТОВ «***».

Ключові слова: управління, аналіз, витрати, фінансова стійкість, ліквідність, платоспроможність, баланс.

SUMMARY

Datsko O.O. Improving liquidity management and financial stability of an enterprise. – Manuscript.

Qualification work for the degree of "Master" in the specialty 073 "Management". Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv - Ministry of Education and Science of Ukraine, 2025.

The qualification work explores the theoretical aspects of liquidity management and financial stability of the enterprise. The current state of liquidity management and financial stability of LLC "****" is analyzed. Ways to improve the effective liquidity management and financial stability of LLC "****" are proposed.

Keywords: management, analysis, costs, financial stability, liquidity, solvency, balance sheet.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ОРГАНІЗАЦІЇ.....	9
1.5 Поняття, значення та показники оцінки управління ліквідністю підприємства.....	9
1.6 Поняття та значення фінансової стійкості підприємства.....	14
1.7 Методи аналізу управління фінансовою стійкістю.....	19
1.8 Основні концептуальні положення управління фінансовою стійкістю підприємства.....	24
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ТОВ «***».....	30
2.1 Організаційно-економічна характеристика товариства.....	30
2.2. Оцінка ліквідності та податковий аналіз ТОВ «***».....	39
2.3 Аналіз управління фінансовою стійкістю товариства.....	50
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ТОВ «***».....	58
3.1 Заходи щодо покращення управління ліквідністю та фінансовою стійкістю товариства.....	58
3.2 Економічне обґрунтування запропонованих заходів.....	62
3.3. Принципи управління фінансовою стійкістю підприємства у контексті менеджменту.....	68
3.4. Вдосконалення методів оцінки фінансової стійкості товариства.....	74
ВИСНОВКИ.....	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	85

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У ринкових умовах виживання і стабільне становище організації ґрунтується на її ліквідності та фінансовій стабільності. Вони відображають стан фінансових ресурсів організації, дозволяють їй вільно маневрувати фінансовими ресурсами, ефективно їх використовувати, забезпечують безперебійний процес виробництва та збуту, враховують витрати на його розширення та оновлення. Якщо організація фінансово стійка і платоспроможна, вона має більше переваг перед іншими організаціями такого ж профілю в отриманні кредитів, залученні інвестицій, виборі постачальників і кваліфікованого персоналу. Чим більша стабільність організації, тим більшою вона є незалежною від несподіваних змін ринкових умов і ризику опинитися на межі банкрутства. Фінансова стійкість визначається стабільністю економічного середовища, в якому функціонує організація, і результатів її діяльності, активним і ефективним реагуванням на зміни внутрішніх і зовнішніх факторів, а ліквідність забезпечує швидкий продаж без цінових втрат. Актуальність обраної теми дослідження полягає в тому, що необхідною умовою забезпечення фінансової стійкості організації є достатній обсяг продажів. Якщо доходи від реалізації продукції або послуг не покривають витрати і не забезпечують прибуток, необхідний для нормальної роботи, фінансовий стан організації не може бути стабільним. Завдяки аналізу можна вивчити планові та фактичні дані, виявити резерви підвищення ефективності виробництва, оцінити результати діяльності, прийняти управлінські рішення, розробити стратегію розвитку організації.

Аналіз останніх досліджень. Питання управління управління ліквідністю та фінансовою стійкістю є предметом дослідження багатьох вітчизняних вчених таких Є. Іонін, О. Кубецька, Т. Остапенко, Ю. Шапошнік, Г. Лисак, А. Стефанко, О. Курило, О. Левкович, А. Воробйова, Т. Якимчук, Ю. Донських, О. Агеева, П. Хозеева, О. Чорновол та інших. Попри значну кількість досліджень у сфері управління ліквідністю та фінансовою стійкістю підприємства, низка важливих

питань в контексті економічної нестабільності залишається недостатньо розкритою.

Мета і завдання дослідження. Мета роботи - на основі проведеного аналізу запропонувати та економічно обґрунтувати варіанти покращення управління ліквідністю та фінансовою стійкістю ТОВ «***».

З огляду на поставлену мету необхідно вирішити наступні завдання:

- обговорити теоретичні основи аналізу та управління ліквідністю та фінансовою стійкістю;
- надати характеристику ТОВ «***» ;
- аналіз управління ліквідністю та фінансовою стійкістю ТОВ «***»;
- пропонує основні заходи щодо підвищення управління ліквідністю та фінансовою стійкістю ТОВ «***» .

Об'єкт і предмет дослідження. *Об'єктом дослідження є процес управління ліквідністю та фінансовою стійкістю ТОВ «***». Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних і практичних положень щодо удосконалення управління ліквідністю та фінансовою стійкістю організації.*

Методи дослідження. Теоретичною і методичною основою дослідження виступили наукові праці вітчизняних і зарубіжних дослідників з теорії та практики управління ліквідністю та фінансовою стійкістю підприємства. Кваліфікаційна робота базується на таких методах наукового дослідження: *монографічний* (для характеристики досліджуваного підприємства); *індукції і дедукції* (під час формування загальних висновків щодо проведеного дослідження); *аналізу і синтезу* (для оцінювання фінансово-економічного стану підприємства, а також для характеристики системи управління ліквідністю та фінансовою стійкістю підприємства); *графічної візуалізації* (для наочного зображення отриманих результатів дослідження).

Інформаційною базою дослідження стали нормативні акти України з питань здійснення підприємствами господарської діяльності; підручники, публікації в періодичних виданнях і мережі Інтернет з питань управління

ліквідністю та фінансовою стійкістю підприємства; первинна документація, що характеризує діяльність ТОВ «***» за період 2022–2024 рр.

Практичне значення отриманих результатів. Практичне значення кваліфікаційної роботи полягає в тому, що висновки, пропозиції та економічно обґрунтовані рекомендації, які містяться в ньому, дозволяють покращити фінансове становище досліджуваного підприємства та підприємств відповідної галузі, а також використовуватися в освітньому процесі ЗВО, зокрема під час вивчення дисциплін «Фінансовий менеджмент», «Фінанси підприємств» та ін.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Дацко О., Минів Р.М. Ресурсно-факторний підхід в управлінні фінансовою стійкістю підприємства. *Дні студентської науки у Львівському національному університеті ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Ґжицького* : тези доп. студ. конф. фак-ту менеджменту, бізнесу та публічного адміністрування. Львів, 14–15 травня 2025 р. / [відп. ред. Г.П. Бричка; МОН України, ЛНУВМБ імені С.З. Ґжицького]. Львів : [ЛНУВМБ імені С.З. Ґжицького], 2025. С.37-39.

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи. Робота викладена на 86 сторінках комп'ютерного тексту. Структурно робота включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел (37 найменувань).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ОРГАНІЗАЦІЇ

1.1 Поняття, значення та показники оцінки управління ліквідністю підприємства

Одним з найважливіших критеріїв оцінки фінансового стану організації є показники платоспроможності та рівня ліквідності підприємства. Платоспроможність означає готовність сплачувати борги в міру їх погашення за рахунок поточних грошових надходжень. Іншими словами, компанія вважається платоспроможною, якщо вона здатна погасити свої короткострокові зобов'язання шляхом продажу оборотних активів.

Здатність організації оплачувати свої короткострокові зобов'язання зазвичай називають поточною платоспроможністю. Іншими словами, організація стає платоспроможною, коли вона здатна погасити свої короткострокові зобов'язання за рахунок короткострокових активів. На поточну платоспроможність організації впливає ліквідність оборотних коштів. Оцінка складу та якості оборотних активів з точки зору їх ліквідності називається аналізом ліквідності [9].

При оцінці ліквідності критерієм класифікації активів і пасивів на короткострокові та довгострокові є можливість ліквідувати перші та розрахуватися з другими найближчим часом – протягом року.

Однак цей критерій не є єдиним, за яким визначають, які статті балансу відносять до короткострокових. Наприклад, незавершене будівництво все ще класифікується як поточний актив, незважаючи на те, що термін його обороту може бути значно довшим за один рік. Другим критерієм для визнання активів і зобов'язань поточними є їх споживання або платіжний стан у звичайному бізнес-циклі підприємства - середній період від моменту придбання матеріального активу до моменту отримання оплати за продану продукцію.

При аналізі ліквідності вирішуються наступні задачі:

1. Оцінка достатності активів для покриття зобов'язань зі строками погашення, що відповідають періодам.
2. Визначення розміру ліквідних засобів та перевірка їх достатності для виконання термінових зобов'язань[2].

Основною метою оцінки ліквідності балансу є визначення рівня покриття зобов'язань організації її активами, термін перетворення яких у грошову форму (ліквідність) відповідає терміну погашення зобов'язань (строку погашення). Ліквідність активів – це значення, обернене ліквідності балансу, виходячи з часу, необхідного для перетворення активів у готівку. Чим менше часу потрібно для набуття певним активом грошової форми, тим більша його ліквідність. Показники ліквідності свідчать про фінансовий стан суб'єкта господарювання в короткостроковій перспективі, а показники платоспроможності - про довгострокову фінансову спроможність підприємства[30].

Дані бухгалтерського балансу використовуються для первинної оцінки ліквідності організації. Дані, наведені в II розділі балансу, свідчать про розмір оборотних активів на початок і кінець звітного періоду. Інформація про короткострокові зобов'язання включається до V розділу балансу.

Короткострокові активи включають:

1. Готівка в касі організації та в банках.
2. Цінні папери, які легко продаються.
3. Дебіторська заборгованість.
4. Запаси товарів, сировини, матеріалів.
5. Залишки незавершеної сировини.
6. Готова продукція[36].

Основні засоби - це засоби, корисні властивості яких передбачають використовувати більше 12 місяців. Поточні зобов'язання включають дебіторську заборгованість, погашення якої очікується протягом одного року. Короткострокові активи організації можуть бути більш або менш ліквідними,

оскільки вони включають різні види активів. При цьому оборотні кошти можна поділити на три групи за рівнем ліквідності:

1. Ліквідні активи, які відразу готові до продажу.
2. Ліквідні активи, наявні в організації.
3. Неліквідні активи.

Співвідношення цих груп одна до одної визначається:

- характер і сфера діяльності організації;
- швидкість оборотності фінансових активів організації;
- коефіцієнт забезпеченості оборотними коштами основними засобами;
- обсяг і терміновість зобов'язання;
- рівень ліквідності оборотних коштів[35].

Ліквідність організації визначається наявністю ліквідних активів, до яких відносяться грошові кошти, кошти на банківських рахунках і легколіквідні елементи оборотних коштів. Ліквідність відображає здатність організації здійснювати необхідні витрати в будь-який час. Таким чином, ліквідність організації - це її здатність перетворювати свої активи в готівку для покриття всіх необхідних платежів у міру їх погашення. Ліквідність можна розглядати з двох точок зору: час, необхідний для продажу активу, і сума грошей, отримана від його продажу. Ці дві сторони тісно пов'язані: часто продати активи можна в короткі терміни, але зі значною знижкою до ціни.

Якщо організація протягом декількох місяців не може виконати свої зобов'язання перед кредиторами і бюджетом, вона стає банкрутом. Поняття платоспроможності та ліквідності дуже близькі, але останнє є більш комплексним. Підвищення платоспроможності організації нерозривно пов'язане з політикою управління оборотним капіталом, спрямованою на мінімізацію фінансових зобов'язань. Неплатоспроможність (неліквідність) організації ґрунтується на нестачі коштів і означає тривалу неспроможність організації розраховуватися з боргами.

Ліквідність балансу - це ступінь покриття зобов'язань активами, період перетворення яких відповідає терміну погашення зобов'язань. Аналіз ліквідності

балансу полягає в порівнянні активів, класифікованих за ступенем зниження ліквідності, з короткостроковими зобов'язаннями в пасиві, класифікованими за терміновістю їх погашення: [6].

Перша група (A1) - найбільш ліквідні активи (грошові кошти та короткострокові фінансові вкладення - цінні папери, придбані на строк до одного року).

Друга група (A2) - швидко ліквідовані активи (дебіторська заборгованість до 12 місяців, інші короткострокові активи). Ліквідність цієї групи оборотних коштів залежить від своєчасності поставки продукції, оформлення банківських документів, швидкості обігу платіжних документів у банках, попиту на продукцію, її конкурентоспроможності, платоспроможності покупців і способів розрахунків.

Третя група (A3) - повільні активи (запаси сировини, матеріалів, вартість незавершеного виробництва, готової продукції, товарів для перепродажу, відвантажених товарів, витрат майбутніх періодів, інших запасів і витрат, ПДВ і дебіторської заборгованості). зі строком погашення понад 12 місяців).

Четверта група (A4) - важкореалізовані активи: основні засоби, нематеріальні активи, довгострокові фінансові інвестиції, незавершене будівництво[9].

Зобов'язання в балансі класифікуються за терміновістю зобов'язання:

P1 - термінові зобов'язання, які мають бути сплачені протягом одного місяця (борги, рахунки та інші короткострокові зобов'язання).

P2 - Короткострокові зобов'язання, які будуть погашені протягом трьох місяців – одного року (короткострокові кредити та позики).

P3 - Довгострокові зобов'язання, погашення яких очікується протягом більше одного року (довгострокові кредити та позики).

P4 - стабільні пасиви (капітал організації) [20].

Баланс вважається повністю ліквідним, якщо:

$$A1 \geq P1;$$

$$A2 \geq P2;$$

$$A3 \geq P3;$$

$$A4 \leq P4.$$

Активи повинні дорівнювати пасивам.

Вивчення взаємозв'язків між цими групами активів і пасивів за кілька періодів дозволяє виявити тенденції зміни структури балансу та його ліквідності. Для оцінки ліквідності та платоспроможності організації, крім абсолютних показників, розраховуються відносні показники:

1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності (коефіцієнт резервування грошових коштів) - визначається відношенням грошових коштів і короткострокових фінансових вкладень до загальної суми короткострокових боргів організації. Це показує, яку частину короткострокових зобов'язань можна погасити вільними грошовими коштами. При невеликому значенні цього коефіцієнта організація завжди може бути платоспроможною, якщо вона зможе збалансувати і синхронізувати обсяг і час надходження і відтоку грошових коштів. Тому загальних стандартів чи рекомендацій щодо рівня цього показника немає. Наявність або відсутність прострочених зобов'язань, їх частота і тривалість доповнюють загальну картину платоспроможності підприємства[10].

$$\text{Також} = A1 / P1 + P2 \quad (1)$$

Стандартне значення цього коефіцієнта становить (0,25; 0,3)

2. Коефіцієнт критичної ліквідності - показує, яка частина короткострокових зобов'язань може бути оплачена не тільки грошовими коштами, але й очікуваними надходженнями за відвантажену продукцію та надані послуги. Це відображає передбачувані варіанти оплати. Своєчасний розрахунок з дебіторами[23].

$$\text{Принаймні це} = A1 + A3 / P1 + P2 \quad (2)$$

Значення цього коефіцієнта становить (0,8; 1,0).

3. Коефіцієнт поточної ліквідності (загальний коефіцієнт покриття заборгованості) - вказує на очікувану платоспроможність організації за період, що дорівнює середній тривалості одного обороту всіх оборотних активів. Це свідчить про платоспроможність організації, залежну не тільки від своєчасних

розрахунків з дебіторами, але і від реалізації готової продукції, а також від реалізації інших елементів матеріальних засобів захисту[24].

$$\text{Це називається} = A1 + A2 + A3 / P1 + P2 \quad (3)$$

Значення цього коефіцієнта становить (1,5; 2,0).

Тому, розглядаючи показники ліквідності, необхідно враховувати, що їх величина досить умовна, оскільки ліквідність активів і строк погашення пасивів у балансі можна визначити досить приблизно. Ліквідність дебіторської заборгованості також залежить від швидкості її обороту, важливості пені за прострочення платежу та нереальної стягнення. Таким чином, внутрішній аналіз на основі даних аналітичного обліку дозволяє радикально підвищити точність оцінки ліквідності. Загалом, показники ліквідності та платоспроможності доповнюють один одного і разом дають уявлення про фінансовий стан організації. Якщо організація має погані показники ліквідності, але не втратила фінансової стійкості, то у неї є шанс вийти зі скрутної ситуації.

1.2 Поняття та значення фінансової стійкості підприємства

Своєрідним відображенням того, що доходи перевищують витрати в організації, є фінансова стабільність. Це відображає таке співвідношення фінансових ресурсів, при якому організація, вільно маневруючи фінансовими ресурсами, може шляхом їх ефективного використання забезпечити безперебійний процес виробництва та реалізації продукції, а також витрати на її розширення та оновлення.

Визначення меж фінансової стійкості організації є однією з найважливіших економічних проблем в умовах переходу до ринкової економіки, оскільки миттєва фінансова стійкість може призвести до неплатоспроможності організації та відсутності коштів для розширення виробництва, а надмірна фінансова стійкість може гальмувати розвиток, обтяжуючи витрати організації надлишковими запасами та резервами. Тому фінансова стійкість повинна

характеризуватися станом фінансових ресурсів, що відповідає запитам ринку та потребам розвитку організації. ефективне використання, безперебійний процес виробництва та реалізації продукції[2].

Якщо розглядати важливість фінансової стійкості окремих суб'єктів господарювання для економіки та суспільства в цілому, то її значення для кожного окремого елемента цієї системи є:

- для держави в особі податкових та інших подібних органів - своєчасну та повну сплату всіх податків і зборів до бюджетів різних рівнів. Від цього залежить виконання дохідної частини бюджету;

- щодо позабюджетних фондів – своєчасну та повну сплату заборгованості за внесками до цих фондів. Невиконання зобов'язань організацій призводить до збоїв у їх роботі;

- працівникам в організації - своєчасна виплата заробітної плати, надання додаткових робочих місць. Стійке фінансове становище є запорукою своєчасної виплати заробітної плати працівникам організації. Крім того, збільшення виручки організації веде до збільшення витратних коштів і, як наслідок, до поліпшення матеріального добробуту працівників організації.

- для покупців продукції, робіт, послуг, замовників - стабільна робота, виконання договірних умов. Невиконання організаціями своїх зобов'язань може призвести не тільки до виробничої кризи, а й до фінансової кризи з відомими наслідками для споживачів і клієнтів;

- для власників організації - рентабельність, розмір прибутку, призначений для виплати дивідендів. Для власників організації важливість фінансової стабільності розглядається як фактор, що визначає її прибутковість і стабільність у майбутньому[23].

Фінансова стійкість формується протягом усього процесу виробничо-господарської діяльності і є ключовою складовою загальної стійкості організації. Фінансова стійкість організації визначається взаємодією внутрішніх і зовнішніх факторів.

На фінансову стабільність впливають внутрішні фактори. Успіх чи невдача підприємницької діяльності значною мірою залежить від вибору складу і структури продукції, що виробляється, і послуг, що надаються. Важливо не тільки заздалегідь вирішити, що ми будемо виробляти, а й визначити, як саме ми будемо виробляти, тобто яку технологію і яку модель організації та управління виробництвом використовувати. Відповіді на ці запитання визначають собівартість продукції[10].

Не тільки загальний рівень витрат дуже важливий для стійкості організації, а й співвідношення між постійними та змінними витратами. Змінні витрати (на сировину, енергію, транспортування вантажів тощо) пропорційні обсягу виробництва, постійні витрати (на купівлю та оренду обладнання та приміщень, амортизацію, управління, сплату відсотків за банківськими кредитами, рекламу, витрати, що стосуються розрахунків за користування вантажами тощо). заробітна плата працівників тощо) - від цього не залежать.

Іншим важливим фактором фінансової стійкості організації, який тісно пов'язаний з видами продукції, що виробляється (послуг, що надаються) і технологією виробництва, є оптимальний склад і структура активів і правильний вибір стратегії управління ними. Стійкість організації та потенційна ефективність підприємства значною мірою залежать від того, наскільки добре ми управляємо оборотними активами, скільки та які оборотні активи використовуються, розмір резервів та активів у грошовій формі тощо[9].

Слід пам'ятати, що якщо організація скорочує свої запаси та ліквідні активи, вона може пустити більше капіталу в обіг і таким чином отримати більший прибуток. Але при цьому зростає ризик неплатоспроможності організації та зупинки виробництва через недостатність запасів. Управління короткостроковими активами означає, що в бухгалтерському обліку підприємства зберігається лише мінімальна кількість ліквідних активів, необхідних для поточної основної діяльності.

Наступним важливим фактором фінансової стабільності є склад і структура фінансових ресурсів, вибір правильної стратегії і тактики управління

ними. Чим більше фінансових ресурсів має організація, особливо прибутків, тим спокійніше вона відчувається. При цьому важливий не тільки загальний розмір прибутку, а й структура його розподілу, особливо тієї частини, яка спрямовується на розвиток виробництва. Таким чином, при аналізі фінансової стійкості організації на перший план виходить оцінка політики розподілу та використання прибутку. Використання прибутку необхідно аналізувати у двох напрямках: по-перше, для фінансування поточної діяльності - для формування оборотних коштів, зміцнення платоспроможності, підвищення ліквідності тощо; по-друге, на капітальні витрати та інвестиції в цінні папери[35].

Кошти, залучені на ринку боргового капіталу, мають значний вплив на фінансову стабільність організації. Чим більше коштів може залучити організація, тим більша її фінансова спроможність; При цьому зростає і фінансовий ризик – чи зможе компанія вчасно розрахуватися з кредиторами?

При цьому основну роль повинні відігравати резерви як одна з форм фінансової гарантії платоспроможності суб'єкта господарювання.

Визначальними для впливу на фінансову стійкість підприємства є такі внутрішні фактори:

- 1) галузь економіки, до якої належить суб'єкт господарювання;
- 2) структуру виробленої продукції (послуг), її частку в попиті;
- 3) розмір сплаченого капіталу;
- 4) розмір і структура витрат, їх динаміка порівняно з фінансовими надходженнями;
- 5) стан активів і фінансових ресурсів, у тому числі запасів і товарно-матеріальних цінностей, їх склад і структуру[2].

На фінансову стабільність впливають зовнішні фактори. Поняття «зовнішнє середовище» включає різні аспекти: умови господарювання в економіці, технологію і техніку, платоспроможний попит споживачів, економічну і фінансово-кредитну політику російського уряду та їх рішення, законодавство, що регулює контроль за діяльністю організації. , система

цінностей у суспільстві тощо. Ці зовнішні фактори впливають на все, що відбувається в підприємства.

Значний вплив на фінансову стабільність має також фаза економічного циклу, в якій перебуває економіка країни. Під час кризи темпи реалізації продукції відстають від темпів виробництва. Скорочуються інвестиції в запаси, що ще більше знижує продажі. Загалом доходи суб'єктів господарювання зменшуються, а обсяги прибутку зменшуються відносно і навіть абсолютно. Все це призводить до зниження ліквідності та платоспроможності організацій[26].

Під час кризи кількість банкрутств зростає. Зменшення платоспроможного попиту, характерне для кризи, призводить не тільки до зростання неплатежів, а й до посилення конкуренції. Інтенсивність конкуренції також є важливим зовнішнім фактором фінансової стабільності організації. Крім того, серйозними макроекономічними чинниками фінансової стабільності є податкова та кредитна політика, рівень розвитку фінансового ринку, страхування та економічні відносини із зарубіжними державами; На це суттєво впливає обмінний курс, позиція та влада профспілок.

Організації мають різний ступінь фінансової стабільності залежно від сфери діяльності, внутрішньої організаційної структури, позиції на ринку, фінансової політики та інших аспектів. Однак існують основні типи стійкості:

1. Абсолютна фінансова стійкість - стабільність, яка показує, що всі резерви повністю покриті оборотним капіталом.

2. Нормальна фінансова стійкість - це стабільність, яка показує співвідношення між власними і залученими ресурсами організації.

3. Нестійкий стан - характеризується порушенням платоспроможності, в цьому випадку є можливість відновлення рівноваги шляхом поповнення власних коштів і збільшення оборотних коштів.

4. Кризова фінансова ситуація - характеризується тим, що організація знаходиться на межі банкрутства, оскільки грошові кошти, короткострокові цінні папери та дебіторська заборгованість навіть не покривають її зобов'язань і безнадійних кредитів[36].

Ця класифікація пояснюється співвідношенням боргу та власного капіталу, співвідношенням власного капіталу та боргу та коефіцієнтом покриття резервів. Також залежно від факторів, що впливають на неї, фінансова стійкість організації може бути:

1. Внутрішній - це загальний фінансовий стан організації, який забезпечує стабільно високий рівень ефективності її діяльності. Основою досягнення цього є принцип активного реагування на зміни зовнішніх і внутрішніх факторів.

2. Зовнішні, що визначаються стабільністю економічного середовища, в якому здійснюється діяльність.

3. Загальний - це рух грошових потоків, що забезпечує постійне перевищення грошових надходжень (доходів) над їх видатками (витратами) [24].

Таким чином, фінансова стабільність будь-якої організації залежить від загальної політичної стабільності. Важливість цього фактору особливо велика для російського бізнесу. Говорячи про фінансову стійкість організації, не можна нехтувати ставленням держави до підприємницької діяльності, принципами державного регулювання економіки, відносинами власності, принципами земельної реформи, заходами захисту споживачів і підприємців.

1.3 Методи аналізу управління фінансовою стійкістю

Одним із основних завдань аналізу управління фінансово-економічним станом організації є вивчення показників, що характеризують її фінансову стійкість. Визначається ступенем забезпеченості резервів і витрат з їх формуванням за рахунок власних і залучених ресурсів, співвідношенням між обсягом власних і залучених коштів і характеризується системою абсолютних і відносних показників. Стійкість є запорукою виживання та основою стабільності становища організації, але вона також може сприяти погіршенню фінансової ситуації через зовнішні та внутрішні фактори. Фінансова стійкість відображає стабільне перевищення доходів над витратами, забезпечує вільне маневрування

фінансовими ресурсами підприємства та шляхом їх ефективного використання сприяє безперебійному процесу виробництва та реалізації продукції. Таким чином, фінансова стабільність є результатом певного запасу міцності, який захищає компанію від нещасних випадків і різких змін зовнішніх факторів.

Для забезпечення фінансової стабільності організація повинна мати гнучку структуру капіталу і вміти організувати свою діяльність таким чином, щоб забезпечити постійне перевищення доходів над витратами, підтримувати платоспроможність і створювати умови для виробництва. Вищий вид фінансової стійкості - здатність організації розвиватися за рахунок власних ресурсів. Найбільш поширеним вважається метод, що складається з двох частин:

1. Визначено тип фінансової стійкості.
2. Розраховуються відносні показники[20].

Загальним показником фінансової стійкості організації є надлишок або дефіцит коштів, необхідних для формування резервів і витрат, який виходить як різниця між сумою фінансових активів і сумою резервів і витрат. Для визначення джерел формування запасів визначено три основні показники[36]:

1. Наявність оборотного капіталу (ОК) як різниця між власним капіталом (пасив балансу, розділ I) та основними засобами (актив балансу, розділ I). Цей показник вказує на чистий оборотний капітал:

$$ОК = I_{рП} - I_{рА}$$

де $I_{рП}$ – I розділ пасиву балансу;

$I_{рА}$ – I. розділ активу балансу.

Збільшення даного показника в порівнянні з попереднім періодом свідчить про подальший розвиток діяльності підприємства.

2. Наявність власних і довгострокових позикових ресурсів для формування резервів і витрат (ВД). Визначається шляхом збільшення попереднього показника на суму довгострокових зобов'язань (З – III розділ пасиву балансу):

$$ВД = ОК + З$$

3. Загальна величина основних джерел резервів і витрат (ОД) визначається шляхом збільшення попереднього показника на суму короткострокових кредитів банків (КК):

$$\text{ОД} = \text{ВД} + \text{КК}$$

Отримані абсолютні значення порівнюють між собою і отримують три абсолютних показника фінансової стійкості:

1. Дефіцит (-) або надлишок (+) власних оборотних коштів на формування резервів і витрат (Фрв):

$$\text{Фрв} = \text{ОК} - \text{З}$$

2. Дефіцит (-) або надлишок (+) ОК і довгострокових зобов'язань по формуванню запасів і витрат (Фзв):

$$\text{Фзв} = \text{ВД} - \text{З}$$

3. Загальний дефіцит (-) або надлишок (+) джерел формування та витрачання резервів (Фвр)

$$\text{Фвр} = \text{ВД} - \text{З}$$

У результаті порівняння первинний дефіцит оцінюється в 0 балів, а його надлишок або рівність із сумою резервів – в 1 бал, що визначає чотири типи фінансової стійкості:

1. Повна фінансова стійкість - високий рівень платоспроможності, організація не залежить від зовнішніх кредиторів. Показник типу фінансової стійкості має такий вигляд: $S = \{1,1,1\}$.

2. Нормальна фінансова стійкість —раціональне використання позикових коштів, високий рівень платоспроможності, висока прибутковість поточної діяльності. Показник типу фінансової стійкості має такий вигляд: $S = \{0,1,1\}$.

3. Нестабільна ситуація - неплатоспроможність, немає необхідності залучати додаткові джерела фінансування, можливе відновлення платоспроможності. Показник типу фінансової стійкості має такий вигляд: $S = \{0,0,1\}$.-підприємство повністю неплатоспроможне і знаходиться на межі банкрутства. Показник типу фінансової стійкості має вигляд: $S = \{0,0,0\}$ [9, 36].

Щоб легше було визначити тип фінансової стійкості, наведемо розрахункові показники в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Показники за видами фінансової стійкості

Показники фінансової стійкості	Тип фінансової стійкості			
	Абсолютна стійкість	Нормальна стійкість	Нестійкий стан	Кризовий стан
$\Phi_{\text{сос}} = \text{СОС} - 3$	$\Phi_{\text{сос}} = 0$	$\Phi_{\text{сос}} < 0$	$\Phi_{\text{сос}} < 0$	$\Phi_{\text{сос}} < 0$
$\Phi_{\text{сд}} = \text{СД} - 3$	$\Phi_{\text{сд}} = 0$	$\Phi_{\text{сд}} = 0$	$\Phi_{\text{сд}} < 0$	$\Phi_{\text{сд}} < 0$
$\Phi_{\text{oi}} = \text{OI} - 3$	$\Phi_{\text{oi}} = 0$	$\Phi_{\text{oi}} = 0$	$\Phi_{\text{oi}} = 0$	$\Phi_{\text{oi}} < 0$

Джерело: побудовано за даними[6].

Друга частина аналізу фінансової стійкості передбачає розрахунок відносних показників, що характеризують залежність організації від зовнішніх кредиторів. Фінансова стійкість організації характеризується такими коефіцієнтами:

1. Коефіцієнт фінансової незалежності – вважається відношенням капіталу до загальних активів і вказує на незалежність організації від позикових джерел фінансування:

$$K_{\text{фн}} = \text{ВК} / \text{ВБ}$$

де ВК - власний капітал організації.

ВБ – валюта балансу.

Стандартне значення цього коефіцієнта $> 0,5$.

2. Коефіцієнт заборгованості – відношення загальної заборгованості короткострокових і довгострокових зобов'язань до власного капіталу.

$$K_{\text{з}} = \text{ЗЗ} / \text{КЗ}$$

Нормативне значення коефіцієнта становить 0,67.

3. Коефіцієнт самофінансування – співвідношення між власним і позиковим капіталом. Цей коефіцієнт показує, наскільки відповідні активи можуть бути покриті власними коштами.

$$K_{\text{с}} = \text{ВК} / \text{ПК} \quad (12)$$

Значення цього коефіцієнта ≥ 1 .

4. Коефіцієнт оборотного капіталу – вказує на здатність організації забезпечити оборотний капітал за рахунок власних коштів, що залишилися після фінансування довгострокових активів.

$$\text{Коб.кап.} = \text{ВOK} / \text{ВК}$$

Значення цього коефіцієнта становить $\geq 0,1$.

5. Коефіцієнт маневреності показує здатність організації адаптуватися до мінливих умов діяльності шляхом оцінки частки основних фондів, сформованих з капіталу.

$$\text{К ман.} = \text{ВOK} / \text{СК} \quad (14)$$

Значення цього коефіцієнта становить $(0,2; 0,5)$ [20, 24].

Таким чином, фінансова стійкість відображає рівень ризику діяльності організації та її залежність від позикового капіталу. За результатами розрахунків фінансової стійкості можна зробити висновки про інтенсивність використання позикових коштів, ступінь залежності від короткострокових зобов'язань, ступінь довгострокової стійкості організації без позикових коштів.

Аналіз зв'язків – це процес пошуку зв'язку між двома окремими показниками. Коефіцієнтів багато, але всі вони за характеристиками можуть бути згруповані в 5 груп:

- а) здатність платити за поточними зобов'язаннями;
- (b) рух оборотного капіталу;
- (с) власний капітал;
- (d) результати основної діяльності;
- (d) інформацію про ринкові умови[9].

Отже, характер фінансової стійкості визначається ефективним формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів, що забезпечує розвиток підприємства на основі фінансових ресурсів.

зростання прибутку та капіталу при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності за умов прийняттого ризику. Фінансова стійкість і ліквідність організації відіграють надзвичайно важливу роль у забезпеченні

сталого розвитку як окремої підприємства, так і суспільства в цілому. Динаміка коефіцієнтів визначається лише відмінностями в темпах і напрямках зміни знаменників – резервів і капіталу – при однаковій динаміці їх оборотних коштів. Це не заважає їм залишатися незалежними коефіцієнтами. Збільшення власних оборотних коштів відбувається за рахунок збільшення капіталу, а в окремих випадках і зменшення вартості основних засобів.

1.4. Основні концептуальні положення управління фінансовою стійкістю підприємства.

Перехід до інноваційної економіки, посилення процесів глобалізації економічного простору та зростаюча потреба суспільства у фінансових ресурсах вимагають розробки концепції управління фінансовою стійкістю підприємства. Її суть у найбільш концентрованому вигляді полягає в наступному.

Перше концептуальне положення полягає в тому, що в умовах інноваційної економіки посилюється вплив неекономічних факторів на фінансові результати підприємства, що, як наслідок, проявляється у посиленні ефекту фінансового левериджу, зміні структури джерел фінансування підприємства, тому розробка концепції управління фінансовою стійкістю підприємства повинна базуватися на задоволенні фінансових потреб підприємства та сприянні збільшенню інвестиційної вартості об'єкта інвестування (а отже, і збільшенню його ринкової вартості), накопиченні фінансового потенціалу та забезпеченні фінансової безпеки [2].

Аналіз фінансової стійкості підприємства з точки зору еволюційного підходу дозволяє виділити ще одну концептуальну точку зору: Сукупність елементів системи управління фінансовою стійкістю підприємства та її характер не залежать від етапів розвитку економічної системи, тому єдина методологія може бути використана для дослідження фінансової стійкості на всіх етапах історичного розвитку економічної системи.

Однак структура елементів системи управління фінансовою стійкістю підприємства є динамічною та змінюється з часом під впливом об'єктивних передумов - виникнення потреби в інноваційному розвитку у суб'єктів господарювання, перехід до нового етапу життєвого циклу організації, що відображається в нових фінансових потребах та визначає пошук нових джерел та форм фінансування.

Третє положення концепції управління фінансовою стійкістю підприємства полягає в тому, що, з одного боку, фінансова стійкість як стан економічної системи на мікрорівні є необхідною умовою забезпечення фінансової безпеки та сталого економічного зростання мезо-, макро- та мезоекономічних систем. З іншого боку, стан фінансового середовища мега-, макро- та мезоекономічних систем прямо чи опосередковано впливає на рівень фінансової стійкості мікроекономічних систем[23].

Четверте положення запропонованої концепції встановлює існування взаємозв'язку між ефективністю виробничого процесу та фінансовою стійкістю підприємства. У цьому випадку ефективність системи управління фінансовою стійкістю підприємства забезпечується не лише рівнем розвитку транзакційних факторів, а й трансформаційними факторами, які пов'язані з виробничими та обмінними процесами, спрямованими на задоволення потреб людей у товарах та послугах, та за своїм функціональним призначенням належать до сфери діяльності підприємства (людина, обладнання, технології, а також природні та матеріальні фактори). Такий зв'язок та взаємодія транзакційних та трансформаційних факторів дозволяє використовувати положення теорії управління ефективністю в управлінні фінансовою стійкістю підприємства.

П'яте концептуальне положення полягає в тому, що найважливішими методами управління фінансовою стійкістю підприємства є управління формуванням позикового капіталу шляхом створення системи фінансового забезпечення, а також аналіз розвитку кредитного та банківського секторів і фондового ринку як складових фінансової інфраструктури [24].

Шосте положення концепції управління фінансовою стійкістю підприємства можна сформулювати так: на рівень фінансової стійкості підприємства суттєво впливає податкове планування шляхом податкової оптимізації, що відповідно вимагає дослідження управління фінансовою стійкістю підприємства в контексті податкових рішень, зокрема, шляхом систематизації способів, якими податкова оптимізація (як основа податкового планування) впливає на показники фінансової стійкості шляхом зменшення бази оподаткування доходів та майна, зменшення податків «в межах ціни придбання» та оптимізації податків «через ціну придбання». Як узагальнений критерій ефективності управління фінансовою стійкістю підприємства, відповідно до запропонованих концептуальних положень, доцільно використовувати максимізацію його ринкової вартості з фактором зниження фінансово-економічних ризиків[9].

Дослідження, проведені в рамках еволюційного підходу до опису економічних систем, показують, що підприємство відображає внутрішню специфіку економічного суб'єкта в якісних та кількісних функціональних характеристиках, у діяльності та операціях працівників, у виробничих послідовностях та циклах з комбінаціями факторних витрат, а також підприємство забезпечує обіг свого продукту та його обмін із навколишнім середовищем.

Виходячи з припущень, що в контексті виробничого процесу економічний суб'єкт проявляє себе як підприємство, а з точки зору навколишнього середовища як підприємство, метою якого є отримання прибутку та забезпечення необхідної рентабельності капіталу, що є ключовим та головним моментом в управлінні його фінансовою стійкістю, можна зробити висновок: предметом управління фінансовою стійкістю економічного суб'єкта є підприємство як транзакційна форма його взаємодії у зовнішньому та внутрішньому середовищі, що й визначило вивчення фінансової стійкості підприємства.

Розгляд фінансової стійкості з точки зору системного підходу дозволяє визначити її як стан, що формується внаслідок накопичення фінансових ресурсів

та подальшого економічного зростання на різних рівнях суспільного виробництва. Однією з важливих характеристик фінансової стійкості підприємства є часовість, яка виникає внаслідок безперервного та стабільного руху фінансових потоків у часі та просторі. Важливість часового аспекту у визначенні фінансової стійкості підприємства особливо очевидна в періоди високої інфляції та може бути легко врахована у відомій концепції часової вартості грошей. Таким чином, якщо коефіцієнт амортизації грошей вищий за період генерування доходу, наявність трансформаційних факторів у достатній кількості призведе до втрат інвестицій від цього об'єкта інвестування та втрати його фінансової стійкості.

Досягнення рівня фінансової стійкості підприємства, який забезпечує зростання економічного суб'єкта, можливе лише в контексті розширеного відтворення його капіталу, що має властивість підсилювати ефекти: зі збільшенням вартості об'єкта інвестування відбувається взаємодія внутрішніх та зовнішніх впливів, що, у свою чергу, відображається у зміні структури потреб суспільства в цілому [2].

Оцінка рівня фінансової стійкості підприємства виключно шляхом аналізу структури джерел фінансування, як це часто робиться на практиці, та/або на основі порівняльного аналізу абсолютних показників активів та пасивів, може давати спотворені результати. Наприклад, під час фінансово-економічних криз пасиви балансу господарської організації, як правило, не включають позикові кошти через зниження кредитоспроможності, тоді як фінансові показники свідчать про досить високий рівень фінансової стійкості, що суперечить фактичному стану підприємства.

Використання ресурсно-факторного підходу дозволяє розширити інформаційно-аналітичні можливості визначення та управління фактичним рівнем фінансової стійкості підприємства та компенсувати перелічені недоліки традиційних методів фінансового аналізу.

До групи трансформаційних факторів належать людські, технічні, технологічні та природно-матеріальні фактори. Вони включаються у процеси

виробництва та обміну для задоволення потреб людей у товарах та послугах і за своїм функціональним призначенням належать до сфери діяльності підприємства [36].

До групи трансакційних факторів належать організаційні, інституційні та інформаційні фактори. Ця група факторів у контексті управління фінансовою стабільністю визначає зв'язок між підприємством та економічними суб'єктами зовнішнього середовища через спільні фінансові відносини щодо накопичення та розподілу фінансових ресурсів[10].

Такі відмінності визначаються відмінностями у видах трансформаційних витрат та трансакційних витрат, що виникають під час діяльності господарюючого суб'єкта. Як уже було показано, фінансова стійкість формується всередині підприємства, тому трансакційні витрати є прямим кількісним показником факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства, тоді як трансформаційні витрати є непрямими (або опосередкованими).

Ресурсно-орієнтований підхід до управління фінансовою стійкістю підприємства передбачає визначення етапів трансформації фінансових ресурсів: фінансові умови, виступаючи джерелами фінансових ресурсів, трансформуються у фінансові резерви, які потім трансформуються у виробничі фактори, проходячи такі етапи: формування собівартості, дохід, прибуток, капіталізація активів, інвестиції, формування багатства, що визначає нові фінансові умови.

Найважливішим принципом в організації руху фінансових потоків підприємства є забезпечення їх безперервності. Однак організація повністю безперервного фінансового циклу підприємства та синхронізація надходження фінансових ресурсів з потребами виробничого процесу практично неможлива, тому при вивченні фінансової стійкості підприємства особливу увагу слід приділяти фінансовому резерву[9].

У традиційній фінансовій теорії господарюючих суб'єктів відсутнє поняття «резерву фінансових активів», проте він відіграє особливу роль у забезпеченні фінансової стійкості підприємства. Першим і основним завданням фінансового резерву підприємства є накопичення та розподіл фінансових активів для

підвищення фінансової стійкості та синхронізації руху та трансформації фінансових потоків підприємства.

Функція накопичення фінансових резервів дозволяє підвищити фінансову стійкість підприємства шляхом часткового усунення негативних грошових потоків під впливом несприятливих зовнішніх та внутрішніх факторів: коливань попиту, недобросовісності постачальників тощо.

Ще одним завданням фінансових резервів є фінансування витрат на розробку інновацій, підтримку бізнес-процесів, одночасно підтримуючи необхідний рівень ліквідності та платоспроможності підприємства. Фінансові резерви призначені для захисту підприємства від втрати фінансової стійкості навіть у разі відтоку коштів на проекти з тривалим терміном окупності та високим ризиком неповернення коштів.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ТОВ «***»

2.1 Організаційно-економічна характеристика товариства

ТОВ «***» міцно заслужило репутацію одного з кращих виробників керамічної продукції у західному регіоні України. Його якість зумовлена високим рівнем автоматизації технологічних процесів, екологічно чистою сировиною та досвідом кваліфікованих спеціалістів.

Сьогоднішньою метою підприємства є отримання прибутку. Також його цілями є:

1. Адаптація системи господарювання та управління товариством до мінливих зовнішніх та внутрішніх економічних умов.
2. Утримання наявної в організації команди експертів і менеджерів і залучення кращих співробітників.
3. Створення необхідних умов для розвитку творчого потенціалу працівників та підвищення задоволеності та інтересу до роботи.
4. Забезпечення стійкого становища підприємства на ринку.
5. Ведення та підтримання всіх видів фінансових ресурсів на необхідному рівні.
6. Надання якісних товарів за розумною ціною.
7. Дотримання екологічного законодавства.

Основними видами діяльності підприємства є виробництво цегли, черепиці та інших будівельних виробів із випаленої глини.

Оскільки підприємство має загальну правоздатність, воно має цивільні права та несе обов'язки, необхідні для здійснення діяльності, забороненої законом. ТОВ «***» - провідний виробник високоякісної будівельної цегли. Виробництво керамічної цегли включає два заводи: з виробництва пустотілої

цегли, який випускає понад 60 млн. шт. та завод з виробництва цегли та масивної цегли, який виробляє приблизно 28 мільйонів штук на рік.

Продукція ТОВ «***» виготовляється з екологічно чистої сировини, відповідає нормам радіаційної безпеки та ГОСТу. Всі масивні, фасадні та облицювальні матеріали, що поставляються, мають відповідні сертифікати якості. Цегла виробництва ТОВ «***» має високу морозостійкість і міцність, що дозволяє використовувати її при будівництві та облицюванні висотних і комерційних будівель, об'єктів соціальної сфери, промислових будівель. При виборі цегли найважливішими факторами є ціна цегли та співвідношення ціна-якість.

Якщо розглядати структуру управління, ТОВ «***» то вона має класичну структуру з лінійно-функціональним управлінням. Це найпоширеніша схема управління. У цій моделі лінійне управління підтримується спеціалізованими функціональними службами. До недоліків лінійно-функціональної структури можна віднести розбіжності між лінійно-функціональною структурою.

Органом контролю за фінансово-господарською діяльністю товариства є ревізійна комісія. Генеральний директор є одноосібним виконавчим органом товариства. Правління, генеральний директор та ревізійна комісія обираються загальними зборами акціонерів у порядку, встановленому статутом товариства та положеннями про органи управління та нагляду. Для досягнення основної мети діяльності ТОВ «***» - отримання прибутку об'єднуються матеріальні, трудові, інтелектуальні та фінансові ресурси його учасників.

Також цілями організації є:

1. Адаптація системи господарювання та управління товариством до мінливих зовнішніх та внутрішніх економічних умов.
2. Збереження в підприємства існуючої команди фахівців і лідерів і залучення кращих співробітників.
3. Створення необхідних умов для розвитку творчого потенціалу працівників та підвищення задоволеності та інтересу до роботи.
4. Забезпечення стійкого становища підприємства на ринку.

5. Ведення та підтримання всіх видів фінансових ресурсів на необхідному рівні.

6. Надання якісних товарів за розумною ціною.

7. Дотримання екологічного законодавства.

Необхідна організаційна структура підприємства:

Визначення організаційних одиниць – відділів, підрозділів (магазинів, дільниць тощо).

1. Взаємозв'язки між організаційними підрозділами.

- Розподіл завдань і відповідальності між організаційними підрозділами

- Розробка фінансової структури ТОВ «***», службового положення та посадових інструкцій.

В організаційній структурі ТОВ «***» всі організаційні одиниці поділяються на 4 групи:

1. Апарат управління керує всіма відділами підприємства і включає наступні види служб.

2. Виробничі підрозділи.

3. Невиробничі підрозділи.

Використовуючи дані програми, проаналізуємо основні економічні показники діяльності ТОВ «***». Основні економічні показники діяльності ТОВ «***» представлені в таблиці 2.1.

На підставі таблиці 2.1 можна зробити висновок, що більшість показників ТОВ «***» мають негативну динаміку в досліджуваному періоді. Виручка організації в 2024 році склала 566 517 тис. грн., що значно менше 2022 року на 1 190 153 тис. грн. і 2023 року на 325 098 тис. грн. При цьому собівартість продукції знизилася на 64,78% в порівнянні з 2022 роком і на 38,49% в порівнянні з 2023 роком і склала 423574 тис. грн. Виходячи з цього, валовий прибуток ТОВ «***» зменшилася в порівнянні з 2022 роком на 410 984 тис. грн., а в порівнянні з 2023 роком - на 60 067 тис. гривень.

Таблиця 2.1

Основні економічні показники діяльності ТОВ «*»**

Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Зміна показників 2024 року порівняно з:	
				2022 р.	2023 р.
Виручка (тис. грн.)	1756670	891615	566517	-1190153	-325098
Собівартість продукції, (тис.грн.)	1202743	688605	423574	-779169	-265031
Валовий прибуток (тис. грн.)	553927	203010	142943	- 410984	- 60067
Вартість основних засобів (тис.грн.)	479780	195309	193023	- 286757	- 2286
Вартість оборотних коштів (тис.грн.)	564121	557244	362926	- 202595	- 194318
Середньооблікова чисельність працівників, (люд.)	1989	741	653	- 1336	- 88
Продуктивність праці, (тис.грн./люд.)	49,01	129,54	144,26	95,25	14,72
Дебіторська заборгованість (тис.грн.)	139168	177434	124247	- 14921	- 53197
Кредиторська заборгованість (тис.грн.)	63893	27615	35561	- 28332	7946

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

Придбана вартість основних фондів за аналізований період порівняно з 2022 роком зменшилася на 59,77%, а порівняно з 2023 роком – на 1,17%. У 2023 році вартість оборотних активів значно знизилася в порівнянні з 2022 роком і склала 362926 тис. Грн. За три роки значно зменшилась середньооблікова чисельність працівників з 1989 осіб у 2022 році до 653 осіб у 2024 році.

Продуктивність праці в аналізованому періоді в порівнянні з 2022 роком зросла на 95,25 тис. грн. / люд. і в порівнянні з 2023 роком на 14,72 тис. грн. / люд і склав 144,26 тис. грн. / людину.

За аналізований період дебіторська заборгованість ТОВ «***» значно перевищувала його зобов'язання. У 2024 році дебіторська заборгованість склала 124 247 тис. грн., кредиторська заборгованість перед постачальниками - 35 561 тис. грн.

Щоб визначити, наскільки ефективно організація використовує свої основні засоби, необхідно провести аналіз діяльності організації.

Фондовіддача = дохід / середньорічна вартість основних засобів

Фо 2022 = 1756670 / 59616 = 2,94 тис. грн.

$$\Phi_o 2023 = 891615 / 709330 = 1,26 \text{ тис. грн.}$$

$$\Phi_o 2024 = 566517 / 875489 = 0,65 \text{ тис. грн.}$$

$$\text{Фондомісткість} = \text{середньорічні витрати на основні засоби} / \text{дохід або } 1 /$$

Капітал

$$\Phi_{\epsilon} 2022 = 1 / 2,94 = 0,34 \text{ тис. грн.}$$

$$\Phi_{\epsilon} 2023 = 1 / 1,26 = 0,79 \text{ тис. грн.}$$

$$\Phi_{\epsilon} 2024 = 1 / 0,65 = 1,54$$

Фондоозброєність:

$\Phi_{oz} = \text{середньорічна вартість основних фондів} / \text{середньорічна вартість основних фондів}$

$$\Phi_{oz} 2022 = 596516 / 1989 = 299,91$$

$$\Phi_{oz} 2023 = 709330 / 741 = 957,26$$

$$\Phi_{oz} 2024 = 875489 / 653 = 1340,72$$

Щоб визначити, який прибуток отримує організація, необхідно розрахувати коефіцієнти рентабельності:

1. Коефіцієнт рентабельності активів:

$R_a = \text{чистий прибуток} / \text{середньорічна вартість активів}$

$$R_a 2022 = 253307 / 1237113 * 100\% = 20,48\%$$

$$R_{2023} = 113490 / 1302912 * 100\% = 8,71\%$$

$$R_a 2024 = 60860 / 1368236 * 100\% = 4,45\%$$

2. Коефіцієнт рентабельності від продажів:

$R_{\text{продажі}} 2022 = \text{чистий прибуток} / \text{кількість проданої продукції} * 100\%$

$$R_{\text{продажі}} 2022 = 253307 / 1756670 * 100 = 14,42\%$$

$$R_{\text{продажі}} 2023 = 113490 / 891615 * 100 = 12,73\%$$

$$R_{\text{продажі}} 2024 = 60860 / 566517 * 100\% = 10,74\%$$

3. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу:

$R_{vk} = \text{чистий прибуток} / \text{середньорічна вартість власного капіталу} * 100\%$

$$R_{vk} 2022 = 253307 / 1159658 * 100 = 21,84\%$$

$$R_{SK} 2023 = 113490 / 1269260 * 100 = 8,94\%$$

$$R_{SK} 2024 = 60860 / 1326232 * 100 = 4,59\%$$

На підставі проведеного аналізу в таблиці 2.2 представлені показники діяльності ТОВ «***».

Таблиця 2.2

Показники ділової активності ТОВ «***»

Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Зміна показників 2024 року порівняно з:	
				2022 р.	2023 р.
1.Фондовіддача: $\Phi_o = \text{виручка} / \text{середньорічна вартість ОПФ, (тис.грн.)}$	2,94	1,26	0,65	- 2,29	- 0,61
2.Фондоємність: $\Phi_e = \text{середньорічна вартість ОПФ} \backslash \text{виручка або } 1/ \Phi_o, \text{ (тис.грн.)}$	0,34	0,79	1,54	1,2	0,75
3.Фондоозброєність: $\Phi_v = \text{середньорічна вартість ОПФ/СЧР, (тис.грн.)}$	299,91	957,26	1340,72	1040,81	383,46
4.Рентабельність активів, (%): $R_a = \text{чистий прибуток} / \text{середньорічна вартість активів} \times 100\%$	20,48	8,71	4,45	-16,03	-4,26
5.Рентабельність продажів, (%): $R_{\text{продаж}} = \text{чистий прибуток} / \text{обсяг реалізованої продукції} \times 100\%$	14,42	12,73	10,74	-3,68	-1,99
6.Рентабельність власного капіталу, (%): $R_{CK} = \text{чистий прибуток} / \text{середньорічну вартість власного капіталу} \times 100\%$	21,84	8,94	4,59	-17,25	-4,35

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

Виходячи з даних таблиці 2.2 можна зробити наступні висновки: показник фондовіддачі в 2024 році в порівнянні з 2022 роком знизився на 2,29 тис. грн., а в 2023 році - на 0,61 тис. грн., що на 0,65 тис. грн. Значно збільшився показник фондомісткості в 2024 році в порівнянні з 2022 роком на 1,2 тис. грн., а в 2023 році на 0,75 тис. грн. Фондоозброєність в 2024 році в порівнянні з 2022 роком збільшилася на 347,04%, а в порівнянні з 2023 роком - на 40,06% і склала 1340,72 тис. грн. Звідси видно, що на одного працівника ТОВ «***» припадає 1340,72 тис. грн. основні фонди. Також спостерігається тенденція до зниження показників рентабельності. Рентабельність активів у 2024 році порівняно з 2022 роком знизилась на 16,03%, а порівняно з 2023 роком – на 4,26% і склала 4,45%. Зниження цього показника свідчить про надмірне накопичення активів в організації. Рентабельність продажів у 2024 році порівняно з

2022 роком знизилася на 3,68%, а порівняно з 2023 роком – на 1,99% і склала 10,74%. Рентабельність капіталу в 2024 році в порівнянні з 2022 роком знизилася на 17,25%, а в порівнянні з 2023 роком - на 4,35% і склала 4,59%.

Загальна тенденція рентабельності ТОВ «***» показана на рисунку 2.1.

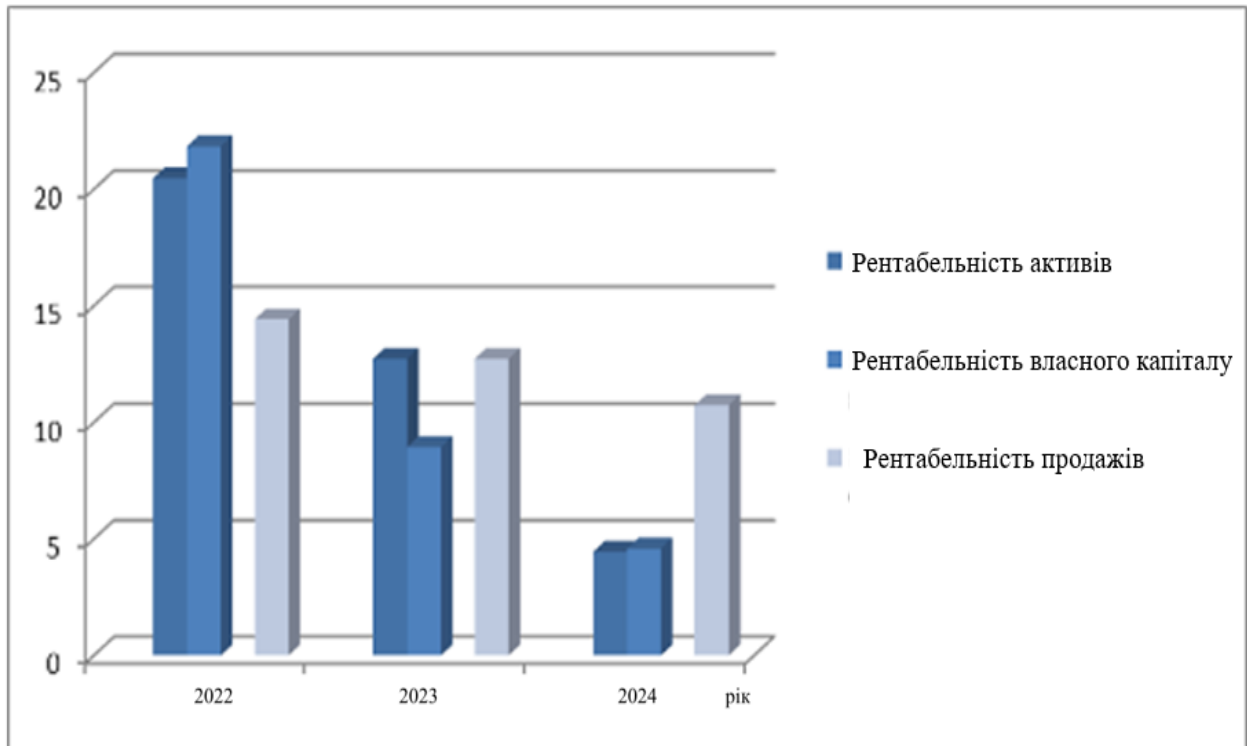

Рис. 2.1 Динаміка показників рентабельності ТОВ «***»

Джерело: побудовано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

Одним з основних показників успішності виробничо-господарської діяльності ТОВ «***» є показник рентабельності продажів. На підставі даних звіту про фінансові результати можна проаналізувати динаміку рентабельності продажів, а також вплив факторів на зміну цього показника. Метод ланцюгової заміни визначає зміну рентабельності продажів за рахунок впливу зміни виручки від реалізації продукції, собівартості та операційних і адміністративних витрат. Вихідні дані для факторного аналізу рентабельності представлені в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Вихідні дані для факторного аналізу прибутковості ТОВ «*»**

Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Зміна показників 2024 року порівняно з:	
				2022 р.	2023 р.
Виручка (нетто) від продажу товарів, продукції, робіт, послуг (тис.грн.)	1756670	891615	566517	-1190153	-325098
Собівартість проданих товарів, продукції, робіт, послуг (тис.грн.)	1202743	688605	423574	-779169	-265031
Комерційні витрати, (тис.грн.)	96584	35642	31554	-65030	-4088
Управлінські витрати (тис.грн.)	96133	69656	64132	-32001	-5524
Рентабельність продажів, (%)	14,42	12,73	10,74	-3,68	-1,99

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

Ми проводимо факторний аналіз рентабельності продажів.

1. Порівняно з 2022 роком:

Для врахування впливу факторів знаходимо Рпр.

$$\text{Рпр ум. 1} = (\text{Впр 2024} - \text{С 2022} - \text{Рк 2022} - \text{Рупр 2022} / \text{Впр 2022}) \times 100 \% \\ = (566517 - 1202743 - 96584 - 96133 / 566517) = -146,32 \%$$

$$\text{Рпр ум. 2} = (\text{Впр 2024} - \text{С 2024} - \text{Рк 2022} - \text{Руп 2022} / \text{Впр 2024}) \times 100 \% = \\ (566517 - 423574 - 96584 - 96133 / 566517) \times 100 \% = -8,79 \%$$

$$\text{Рпр ум. 3} = (\text{Впр 2024} - \text{С 2024} - \text{Рк 2024} - \text{Рупр 2022} / \text{Впр 2024}) \times 100 = \\ (566517 - 423574 - 31554 - 64132 / 566517) \times 100 = 8,34 \%$$

Результати факторного аналізу показали, що рентабельність продажів у 2024 році порівняно з 2022 роком знизилася на 3,68% та 1,99%. Зменшення рентабельності є наслідком значного падіння виручки від реалізації. Зменшення виручки від реалізації на 1 190 153 тис. грн. призвело до зниження рентабельності на 160,74%.

Зменшенню рентабельності сприяли:

-зниження собівартості на 779169 тис. грн. Результатом стало падіння прибутковості на 155,11%.

-зменшення господарських витрат на 65 030 тис. грн. призвело до зниження рентабельності продажів на 0,45%.

-зниження господарських витрат на 32 001 тис. грн. Результат – збільшення рентабельності продажів на 2,34%.

2. Порівняно з 2023 роком:

$$\text{Рпр ум. 1} = (\text{Впр 2024} - \text{С 2023} - \text{Рк 2023} - \text{Р упр. 2023} / \text{Впр 2024}) \times 100 \% \\ = 566517 - 688605 - 35642 - 69656 / 566517 \times 100 = -40,14 \%$$

$$\text{Рпр ум. 2} = (\text{Впр 2024} - \text{С 2024} - \text{Рк 2023} - \text{Рупр 2023} / \text{Впр 2024}) \times 100 \% \\ = 566517 - 423574 - 35542 - 69656 / 566517 \times 100 = 6,64 \%$$

$$\text{Рпр ум. 3} = (\text{Впр 2024} - \text{С 2024} - \text{Рк 2024} - \text{Рупр 2023} / \text{Впр 2024}) \times 100 \% \\ = 566517 - 423574 - 31554 - 69656 / 566517 \times 100 = 7,37 \%$$

Факторний аналіз рентабельності продажів показав, що в 2024 році порівняно з 2022 роком вона знизилася на 82,27%. Зниження виручки від реалізації на 325098 тис. грн. В результаті рентабельність продажів знизилася на 52,87%.

Зниженню рентабельності сприяли:

-зниження собівартості продукції на 265031 тис. грн. В результаті рентабельність продажів знизилася на 33,5%.

-зниження операційних витрат на 4088 тис. грн. Результат – збільшення рентабельності продажів на 0,73%.

-зниження операційних витрат на 5524 тис. грн. Результатом стало зростання рентабельності продажів на 3,37%.

Для аналізу показників, які спричинили зниження рентабельності активів організації, необхідно провести факторний аналіз.

1. Порівняно з 2022 роком:

$$\Phi_o 2022 = 1756670 / 59616 = 2,94$$

$$\Phi_o 2024 = 566517 / 875489 = 0,65$$

$$\text{Ум. } \Phi_o = 566517 / 59616 = 9,51$$

$$\Delta \Phi_o \text{ вир.} = \text{ум. } \Phi_o - \Phi_o 2022 = 9,51 - 2,94 = 6,57$$

$$\Delta \Phi_o \text{ СРГ} = \Phi 2024 - \text{ум. } \Phi_o = 0,65 - 9,51 = -8,86$$

$$\Delta \Phi_o \text{ ОПФ} = \Phi_o 2024 - \Phi_o 2022 = \Phi \Delta \text{ вир.} + \Phi_o \Delta \text{ С} = 0,65 - 2,94 = 6,57 + (-8,86) = -2,29$$

Провівши факторний аналіз рентабельності активів, можна зробити висновок, що рентабельність активів у 2024 році знизилась у 2,29 рази порівняно з 2022 роком, на що вплинули два фактори:

-зменшення виручки на 815873 тис. грн. призвело до зниження фондовіддачі на 6,57 тис. грн.

-збільшення середньорічних витрат на 131123 тис. грн. призвело до зниження фондовіддачі на 8,86 тис. грн.

Таким чином, провівши факторний аналіз рентабельності активів, можна зробити висновок, що в 2024 році в порівнянні з 2023 роком вона знизилася на 0,61 тис. грн., на що вплинули два фактори:

1. Зменшення виручки на 815873 тис. грн. призвело до зниження фондовіддачі на 0,46 тис. грн.

2. Збільшення середньорічної вартості основних фондів на 166159 тис. грн. призвело до зниження фондовіддачі на 0,15 тис. грн. Весь прибуток ТОВ «***» спрямовується на внутрішні інвестиції в оновлення технологічних процесів, модернізацію технологічного обладнання та розробку нових видів продукції.

2.2. Оцінка ліквідності та податковий аналіз ТОВ «*»**

Основним завданням оцінки ліквідності балансу є визначення ступеня покриття зобов'язань підприємства його активами, час перетворення яких у грошову форму (ліквідність) відповідає терміну погашення зобов'язань (строку погашення).

Ліквідність активів – це значення, обернене ліквідності балансу, виходячи з часу, необхідного для перетворення активів у готівку. Чим менше часу потрібно для набуття певним активом грошової форми, тим більша його ліквідність. Ліквідність балансу - це ступінь покриття зобов'язань активами, період перетворення яких відповідає терміну погашення зобов'язань.

Для аналізу ліквідності ТОВ «***» згрупуємо активи балансу за рівнем ліквідності (табл. 2.4).

Таблиця 2. 4

Групування статей активу балансу ТОВ «***»

Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Зміна показників 2024 року порівняно з:	
				2022 р.	2023 р.
A1 – найбільш ліквідні активи (кошти та короткострокові фінансові вкладення: цінні папери, які купуються на строк до одного року)	193971	236921	97397	-95574	-139524
A2 – активи, що швидко реалізуються (дебіторська заборгованість зі строком погашення до 12 місяців, інші оборотні активи)	139168	177445	124260	-14908	-53185
A3 – активи, що повільно реалізуються (запаси сировини, матеріалів, витрати в незавершеному виробництві, готова продукція, товари для перепродажу, товари відвантажені, витрати майбутніх періодів, інші запаси та витрати, ПДВ та дебіторська заборгованість з терміном погашення більше 12 місяців)	230982	142878	141269	-89770	-1596
A4 – важко реалізовані активи (основні кошти, нематеріальні активи, довгострокові фінансові вкладення, незавершене будівництво)	672992	745668	1005310	332318	259642
Разом:	1237113	1302912	1368236	131123	65324

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

Таким чином, об'єднавши статті активів балансу ТОВ «***» , можна зробити наступне:

1. Найбільш ліквідні активи в 2024 році знизилися в порівнянні з 2022 і 2023 роками і склали 97397 тис. грн. Це відбулося за рахунок зменшення грошових коштів, які на кінець року склали 67397 тис. грн. і скорочення короткострокових вкладень, які до кінця року склали 30000 тис. грн.

2. У 2024 році активи для швидкої реалізації зменшилися в порівнянні з 2022 роком на 14908 тис. грн., а в 2023 році - на 53185 тис. грн. Це пояснюється

зменшенням дебіторської заборгованості, яка на кінець року склала 124247 тис. грн. та зростання інших оборотних активів.

3. Малооборотні активи в 2024 році в порівнянні з 2022 роком зменшилися на 89770 тис. грн., а в порівнянні з 2023 роком - на 1596 тис. грн. Це пов'язано зі зменшенням товарно-матеріальних запасів, які на кінець року склали 141077 тис. грн., в тому числі зменшенням сировини, матеріалів, що на кінець року склало 37175 тис. грн.; зниження собівартості незавершеного виробництва, яка на кінець року склала 2409 тис. грн.; збільшення вартості готової продукції і товарів для перепродажу, яка склала на кінець року 94299 тис. грн.; зменшення суми ПДВ, яка до кінця року склала 192 тис. грн.; зменшення дебіторської заборгованості за 12 місяців, яка на кінець року склала 124247 тис. грн.

4. У 2024 році складнореалізовані активи збільшилися в порівнянні з 2022 і 2023 роками і склали 1 005 310 тис. грн. Це відбулося за рахунок зменшення обсягу основних фондів, який на кінець року склав 193023 тис. грн.; значне зниження суми нематеріальних активів, яка до кінця року склала 8 тис. грн.; зростання довгострокових фінансових вкладень, які склали на кінець року 772569 тис. грн.; скорочення обсягу незавершеного будівництва, який на кінець року склав 32316 тис. грн.

Зобов'язання в балансі ТОВ «***» класифікуються за ступенем терміновості зобов'язань (табл.2. 5).

Отже, аналізуючи статті пасиву балансу, можна зробити наступне:

1. Поточні зобов'язання зменшилися в 2023 році в порівнянні з 2022 роком і склали 29488 тис. грн. Це пов'язано зі зменшенням зобов'язань, які на кінець року склали 27615 тис. грн., і зменшенням інших короткострокових зобов'язань.

2. Короткострокова заборгованість склала в 2023 році 6002 тис. грн., а в 2022 році її не було, організація не мала непогашених кредитів або заборгованості.

3. Довгострокові зобов'язання в 2023 році зменшилися в порівнянні з 2022 роком і склали 4164 тис. грн. Це відбулося за рахунок зменшення

довгострокових кредитів і позик, які на кінець року склали 4164 тис. грн. Це свідчить про те, що організація спроможна погасити свій борг.

Таблиця 2.5

Групування статей пасиву балансу ТОВ «***»

Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Зміна показників 2024 року порівняно з:	
				2022 р.	2023 р.
П1 – найбільш термінові зобов'язання, погашення яких можливе терміном до 3 місяців (кредиторська заборгованість та інші короткострокові зобов'язання)	66187	29488	37843	-28344	8355
П2 – короткострокові зобов'язання, погашення яких передбачається у строк від трьох місяців до одного року (короткострокові кредити та позики)	6002	-	-	-	-
П3 – довгострокові пасиви, погашення яких передбачається більш як за рік (довгострокові кредити та позики)	5266	4164	4161	-1105	-3
П4 – стійкі пасиви (власний капітал організації)	1159658	1269260	1326232	166574	56972
Разом:	1237113	1302912	1368236	1311123	653234

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

4. У 2023 році стійкі зобов'язання зросли в порівнянні з 2022 роком і склали 1269260 тис. грн. Підставою для цього стало збільшення розміру статутного капіталу організації.

В цілому актив і пасив балансу ТОВ «***» можна назвати повністю ліквідними. Аналіз співвідношення активів і пасивів за 2022-2024 рр. показали, що всі нерівності виконуються. Найбільш ліквідні активи перевищують термінові зобов'язання, а саме 193971 тис. грн., або на кінець року 236921 тис. грн. Швидкооборотні активи перевищують короткострокові зобов'язання на 139 168 тис. грн., а на кінець року - на 177 445 тис. грн. Повільно оборотні активи перевищують довгострокові зобов'язання на 230982 тис. грн. на початок і на 142878 тис. грн. на кінець року. Важкореалізовані активи менше стабільних пасивів, як на початок року 672 992 тис. грн., так і на кінець року

745 668 тис. грн. (табл. 2.6). Дані вказують на рівень ліквідності, необхідний організації.

Таблиця 2. 6

Співвідношення груп активів і пасивів у балансі ТОВ «*»**

2022 рік	2023 рік	2024 рік
$A1 > П1 = 193971 > 66187$	$A1 > П1 = 236921 > 29488$	$A1 > П1 = 193971 > 37843$ $236\,921 > 37843$
$A2 > П2 = 139168 > 6002$	$A2 > П2 = 17744\,5 > 0$	$A2 > П2 = 139168 > 0$ $177\,44\,5 > 0$
$A3 > П3 = 230982 > 5266$	$A3 > П3 = 142\,878 > 4164$	$A3 > П3 = 230\,982 > 4161$ $142\,878 > 4161$
$A4 < П4 = 672992 < 1159658$	$A4 < П4 = 74\,668 < 1269260$	$A4 < П4 = 672\,992 < 1005310$ $745\,668 < 1005310$

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

В умовах непорівнянності інформації про різні об'єкти, а також високої інфляції простого розрахунку абсолютних показників може бути недостатньо, тому аналіз проводиться на основі відносних фінансових показників. Коефіцієнтів багато, але всі вони за характеристиками можуть бути згруповані в 5 груп:

- а) здатність платити за поточними зобов'язаннями;
- (b) рух оборотного капіталу;
- (с) власний капітал;
- (d) результати основної діяльності;
- (d) інформацію про ринкові умови.

Для оцінки поточної платоспроможності ТОВ «***» використовуються показники ліквідності. Розрахуємо коефіцієнти за 2022 рік:

1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності:

$$K_a = A1 / P1 + P2 = 193\,971 / 66\,187 + 6\,002 = 193\,971 / 72\,189 = 2,69$$

2. Коефіцієнт критичної ліквідності (коефіцієнт проміжного покриття):

$$K_{кл} = A1 + A2 / P1 + P2 = 193\,971 + 139\,168 / 66\,187 + 6\,002 = 333\,139 / 72\,189 = 4,62$$

3. Коефіцієнт поточної ліквідності:

$$K_{\text{пл}} = A1 + A2 + A3 / P1 + P2 = 193\,971 + 139\,168 + 230\,982 / 66\,187 + 6002 \\ = 564\,121 / 72\,189 = 7,81$$

Показники ліквідності за 2023 рік:

1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності:

$$K_{\text{л}} = 236\,921 / 29\,488 + 0 = 236\,921 / 29\,488 = 8,03$$

2. Коефіцієнт критичної ліквідності (коефіцієнт проміжного покриття)

$$K_{\text{кр}} = 236\,921 + 177\,445 / 29\,488 + 0 = 414\,366 / 29\,488 = 14,05$$

3. Коефіцієнт поточної поточності

$$K_{\text{пл}} = A1 + A2 + A3 / P1 + P2 = 236\,921 + 177\,445 + 142\,878 / 29\,488 = 557\,244 / 29\,488 = 18,9$$

Показники ліквідності за 2024 рік:

1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності

$$K_{\text{л}} = A1 / P1 + P2 = 97397 / 37843 + 0 = 2,57$$

2. Коефіцієнт критичної ліквідності (коефіцієнт проміжного покриття)

$$K_{\text{кл}} = A1 + A2 / P1 + P2 = 97397 + 124260 / 37843 = 5,86$$

3. Коефіцієнт поточної поточності

$$K_{\text{пл}} = A1 + A2 + A3 / P1 + P2 = 97397 + 124260 + 141269 / 37843 = 9,59$$

Ці коефіцієнти підсумовані в таблиці 2.7.

Виходячи з даних таблиці 2.7, можна зробити наступне:

1. У аналізованому періоді коефіцієнт абсолютної ліквідності порівняно з 2022 роком знизився на 0,12 та 5,46 відповідно. Значення цього коефіцієнта у 2024 році становило 2,57. Це свідчить про те, що на даний момент організація здатна повністю погасити свою короткострокову заборгованість.

2. Платоспроможність вважається нормальною і ТОВ «***» здатне негайно забезпечити виконання поточних зобов'язань. Але оскільки цей коефіцієнт виявився вище рекомендованого ($2,57 > 0,3$), то це означає, що організація не використовує оборотні кошти.

Таблиця 2.7

Показники відносної ліквідності балансу ТОВ «***»

Показники	Рекомендоване значення	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Зміна показників 2024 року порівняно з:	
					2022 р.	2023 р.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності: $K_a = A1 / П1 + П2$	0,25 – 0,3	2,69	8,03	2,57	-0,12	-5,46
Коефіцієнт критичної ліквідності: $K_{к.л.} = A1 + A2 / П1 + П2$	0,8 – 1	4,62	14,05	5,86	1,24	-8,19
Коефіцієнт поточної ліквідності: $K_{т.ч.} = A1 + A2 + A3 / П1 + П2$	1,5 – 2	7,81	18,9	9,59	1,78	-9,31

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

3. Коефіцієнт критичної ліквідності в 2024 році в порівнянні з 2022 роком збільшився на 1,24, а в порівнянні з 2023 роком знизився на 8,19 і його значення склало 5,86, що вище рекомендованого значення. Це означає, що організація володіє платоспроможністю незалежно від своєчасності розрахунків з дебіторами і достатньою кількістю найбільш ліквідних і швидко конвертованих активів для покриття короткострокових зобов'язань.

4. Коефіцієнт поточної ліквідності в 2024 році в порівнянні з 2022 роком збільшився на 1,78 тис. грн., а в порівнянні з 2023 роком знизився на 9,31 тис. грн. і його вартість склала 9,59 тис. грн., що більше встановленої вартості. Це свідчить про наявність у організації великих матеріальних резервів, тобто загальний обсяг оборотних коштів ТОВ «***» достатній для забезпечення платоспроможності.

Загалом причиною таких високих значень показника є основна частина пасивів - власний капітал. Цей розділ значно більший за інші розділи балансу.

Щоб відстежити, які показники вплинули на показники ліквідності, необхідно провести факторний аналіз за період 2022-2024 років. Використовуємо метод ланцюгового рішення.

Показники ліквідності порівняно з 2022 роком:

1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності:

$$Ka_{2022} = A1 / P1 + P2 = 2,69$$

$$Ka_{2024} = A1 / P1 + P2 = 2,57$$

$$\text{Умовний } K_{ал} = A1_{2024} / P1 + P2_{2022} = 97397 / 66187 + 6002 = 97397 / 72189 = 1,35$$

$$\triangle Ka_{A1} = \text{ум. } Ka - Ka_{2022} = 1,35 - 2,69 = -1,34$$

$$\triangle Ka_{(P1 + P2)} = Ka_{2024} - \text{ум. } Ka = 2,57 - 1,35 = 1,22$$

$$\triangle Ka = Ka_{2024} - Ka_{2022} = Ka_{\triangle 1} + Ka_{(P1 + P2)} = 2,57 - 2,69 = -1,34 + 1,22 = -0,12$$

Таким чином, провівши факторний аналіз коефіцієнта абсолютної ліквідності, можна зробити висновок, що в 2024 році в порівнянні з 2022 роком він знизився на 0,12 тис. грн., На що вплинули два фактори: зменшення найбільш ліквідних активів на 95574 тис. грн. призвело до зниження коефіцієнта абсолютної ліквідності на 1,34 тис. грн. Збільшення термінових і короткострокових зобов'язань, які склали 66187 тис. грн. і 6002 тис. грн. призвело до збільшення коефіцієнта абсолютної ліквідності на 1,22 тис. грн.

2. Коефіцієнт критичної ліквідності:

$$K_{к.л. 2022} = A1 + A2 / P1 + P2 = 193\,971 + 139\,168 / 66\,187 + 6\,002 = 333\,139 / 72\,189 = 4,62$$

$$K_{к.л. 2024} = A1 + A2 / P1 + P2 = 97397 + 124260 / 37843 = 5,86$$

$$\text{Усл. } K_{к.л.} = A1_{2024} + A2_{2024} / P1_{2022} + P2_{2022} = 97397 + 124260 / 72189 = 3,07$$

$$\triangle K_{к.л. (A1 + A2)} = \text{ум. } K_{к.л.} - K_{к.л. 2022} = 3,07 - 4,62 = -1,55$$

$$\triangle K_{к.л. (P1 + P2)} = K_{к.л. 2024} - \text{ум. } K_{к.л.} = 5,86 - 3,07 = 2,79$$

$$\triangle K_{к.л.} = K_{к.л. 2024} - K_{к.л. 2022} = K_{к.л. (A1 + A2)} + K_{к.л. (P1 + P2)} = 5,86$$

$$- 4,62 = -1,55 + 2,79 = 1,24$$

Так, після факторного аналізу коефіцієнт абсолютної ліквідності в 2024 році в порівнянні з 2022 роком збільшився на 1,24 тис. грн., На що вплинули два фактори: зменшення найбільш ліквідних активів на 95574 тис. грн., Що призвело до зменшення ліквідність. Коефіцієнт критичної ліквідності на 1,55 тис. грн. Збільшення термінових і короткострокових зобов'язань, які склали 66187 тис. грн. і 6002 тис. грн. призвело до збільшення коефіцієнта критичної ліквідності на 2,79 тис. грн.

3. Коефіцієнт поточної ліквідності:

$$K_{п.л. 2022} = A1 + A2 + A3 / П1 + П2 = 193\,971 + 139\,168 + 230\,982 / 66\,187 + 6\,002 = 564\,121 / 72\,189 = 7,81$$

$$K_{п.л. 2024} = A1 + A2 + A3 / П1 + П2 = 97397 + 124260 + 141269 / 37843 = 9,59$$

$$Ум. K_{п.л.} = (A1\,2024 + A2\,2024 + A3\,2024) / (П1\,2022 + П2\,2022) = 97397 + 124260 + 141269 / 72189 = 3,48$$

$$\triangle K_{п.л. (A1 + A2 + A3)} = ум. K_{п.л.} - K_{п.л. 2022} = 3,48 - 7,81 = -4,33$$

$$\triangle K_{п.л. (П1 + П2)} = K_{п.л. 2024} - ум. K_{п.л.} = 9,59 - 3,48 = 6,11$$

$$\triangle K_{п.л.} = K_{п.л. 2024} - K_{п.л. 2022} = K_{п.л. (A1 + A2 + A3)} + K_{п.л. (П1 + П2)} = 9,59 - 7,81 = -4,33 + 6,11 = 1,78$$

Таким чином, провівши факторний аналіз коефіцієнта поточної ліквідності, можна зробити висновок, що в 2024 році в порівнянні з 2022 роком він збільшився на 1,78 тис. грн., На що вплинули два фактори: зменшення найбільш ліквідних активів на 95574 тис. грн., Швидко реалізував активи на 14 908 тис. грн., Повільно реалізував активи на 89 770 тис. грн., Що призвело до зниження коефіцієнта поточної ліквідності на 4,33 тис. грн. Збільшення термінових і короткострокових зобов'язань, які склали 66187 тис. грн. і 6002 тис. грн. призвело до збільшення коефіцієнта поточної ліквідності на 6,11 тис. грн.

У порівнянні з 2023р.

1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності:

$$Ka_{2023} = 236\,921 / 29\,488 + 0 = 236\,921 / 29\,488 = 8,03$$

$$Ka_{2024} = A1 / П1 + П2 = 97397 / 37843 + 0 = 2,57$$

$$Ум. Ka = A1_{2024} / П1_{2023} + П2_{2023} = 97397 / 29488 + 0 = 3,30$$

$$\Delta Ka_{A1} = ум. Ka - Ka_{2023} = 3,30 - 8,03 = -4,73$$

$$\Delta Ka_{(П1 + П2)} = Ka_{2024} - ум. Ka = 2,57 - 3,30 = -0,73$$

$$\Delta Ka = Ka_{2024} - Ka_{2023} = Ka_{A1} + Ka_{(П1 + П2)} = 2,57 - 8,03 = -4,73 + (-0,73) = -5,46$$

Таким чином, провівши факторний аналіз коефіцієнта абсолютної ліквідності, можна зробити висновок, що в 2024 році в порівнянні з 2023 роком він знизився на 5,46 тис. грн., На що вплинули два фактори: зменшення найбільш ліквідних активів на 139524 тис. грн. , призвело до зниження коефіцієнта абсолютної ліквідності на 4,73 тис. грн. Зниження частки термінових (8355 тис. грн.) І короткострокових зобов'язань призвело до зниження коефіцієнта абсолютної ліквідності на 0,73 тис. грн.

2. Коефіцієнт критичної ліквідності:

$$K_{к.л.} 2023 = 236\,921 + 177\,445 / 29\,488 + 0 = 414\,366 / 29\,488 = 14,05$$

$$K_{к.л.} 2024 = A1 + A2 / П1 + П2 = 97397 + 124260 / 37843 = 5,86$$

$$Ум. K_{к.л.} = (A1_{2024} + A2_{2024}) / (П1_{2023} + П2_{2023}) = 97397 + 124260 / 29488 + 0 = 7,52$$

$$\Delta K_{к.л.} (A1 + A2) = ум. K_{к.л.} - K_{к.л.} 2023 = 7,52 - 14,05 = -6,53$$

$$\Delta K_{к.л.} (П1 + П2) = K_{к.л.} 2024 - ум. Ka = 5,86 - 7,52 = -1,66$$

$$\Delta K_{к.л.} = K_{к.л.} 2024 - K_{к.л.} 2023 = K_{к.л.} (A1 + A2) + K_{к.л.} (П1 + П2) = 5,86 - 14,05 = -6,53 + (-1,66) = -8,19$$

Таким чином, провівши факторний аналіз коефіцієнта критичної ліквідності, можна зробити висновок, що в 2024 році в порівнянні з 2023 роком він знизився на 8,19 тис. грн., На що вплинули два фактори: зменшення найбільш

ліквідних активів на 139524 тис. грн. призвело до зниження коефіцієнта критичної ліквідності на 6,53 тис. грн. Зниження частки термінових (8355 тис. грн.) І короткострокових зобов'язань призвело до зниження коефіцієнта критичної ліквідності на 1,66 тис. грн.

3. Коефіцієнт поточної ліквідності:

$$K_{\text{п.л. 2023}} = A1 + A2 + A3 / П1 + П2 = 236\,921 + 177\,445 + 142\,878 / 29\,488 = 557\,244 / 29\,488 = 18,9$$

$$K_{\text{п.л. 2024}} = (A1 + A2 + A3) / (П1 + П2) = 97397 + 124260 + 141269 / 37843 = 9,59$$

$$Ум. K_{\text{п.л.}} = (A1\,2024 + A2\,2024 + A3\,2024) / (П1\,2023 + П2\,2023) = 97397 + 124260 + 141269 / 29488 = 12,31$$

$$\triangle K_{\text{п.л.}} (A1 + A2 + A3) = ум. K_{\text{п.л.}} - K_{\text{п.л. 2023}} = 12,31 - 18,9 = -6,59$$

$$\triangle K_{\text{п.л.}} (П1 + П2) = K_{\text{п.л. 2024}} - ум. K_{\text{п.л.}} = 9,59 - 12,31 = -2,72$$

$$\triangle K_{\text{п.л.}} = п.л. 2024 - K_{\text{п.л. 2023}} = K_{\text{п.л.}} (A1 + A2 + A3) + K_{\text{п.л.}} (П1 + П2) = 9,59 - 18,9 = -6,59 + (-2,72) = -9,31$$

Таким чином, провівши факторний аналіз коефіцієнта поточної ліквідності, можна зробити висновок, що в 2024 році в порівнянні з 2023 роком він знизився на 9,31 тис. Грн. На це вплинули два фактори: зменшення найбільш ліквідних активів на 139524 тис. грн. призвело до зниження коефіцієнта поточної ліквідності на 6,59 тис. грн. Зменшення частки термінових (8355 тис. грн.) І короткострокових зобов'язань призвело до зниження коефіцієнта поточної ліквідності на 2,72 тис. грн.

У цілому можна зробити висновок, що організація має достатню ліквідність і платоспроможність. Ліквідність активів, як правило, мінлива і залежить від суб'єктивних і об'єктивних факторів: кваліфікації фінансових працівників, відносин з постачальниками та їх платоспроможності, умов кредитування клієнтів, організації виставлення рахунків. ТОВ «***» не залучає позикові кошти, достатній розвиток власної діяльності.

2.3 Аналіз управління фінансовою стійкістю товариства

Своєрідним відображенням того, що доходи перевищують витрати в організації, є фінансова стабільність. Це відображає таке співвідношення фінансових ресурсів, при якому організація, вільно маневруючи фінансовими ресурсами, може шляхом їх ефективного використання забезпечити безперебійний процес виробництва та реалізації продукції, а також витрати на її розширення та оновлення. Для визначення рівня фінансової стійкості організації необхідний аналіз:

- склад і розподіл активів і зобов'язань суб'єкта господарювання;
- динаміка та структура фінансових ресурсів;
- наявність власних обігових коштів;
- заборгованість та дебіторська заборгованість;
- наявність і структура оборотних активів;
- дебіторська заборгованість;

Абсолютними показниками фінансової стійкості ТОВ «***» є показники, що характеризують рівень забезпеченості запасами і витратами по відношенню до джерел їх утворення. Визначаємо тип фінансової стійкості підприємства за останні три роки (табл. 2.8).

Тривимірний показник фінансової стійкості M (p_9 , p_{10} , p_{11}) за аналізований період (2022 – 2024 рр.) за даними таблиці 2.8 становить: $M = (1,1,1)$. На підставі аналізу показників абсолютної фінансової стійкості ТОВ «***» в таблиці 2. 8 можна зробити висновок, що організація продемонструвала абсолютну фінансову стійкість протягом аналізованого періоду (2022-201 рр.). Значно зросли оборотні кошти, довгострокові та короткострокові джерела фінансування. Це означає, що організація має високу платоспроможність і не залежить від зовнішніх інвесторів.

Таблиця 2. 8

Аналіз типу фінансової стійкості ТОВ «***»

Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Зміна показників 2024 року порівняно з:	
				2022 р.	2023 р.
1. Необоротні активи	672992	745668	1005310	332 318	259 642
2. Власний капітал	1159658	1269260	1326232	166 574	56 972
3. Власні оборотні кошти	486666	523592	320922	-165744	-202670
4. Довгострокові зобов'язання	5266	4164	4161	-1 105	-
5. Наявність власних оборотних коштів та довгострокових зобов'язань (п3 + п4)	491932	527756	325083	-166849	-202 673
6. Короткострокові зобов'язання	72189	29488	37843	-34 346	8 355
7. Наявність загальної величини джерел (п5 + п6)	564121	557244	36 926	- 201 195	-194 218
8. Запаси	229018	142109	141077	-87 941	-1 032
9. (+) або (-) власних оборотних засобів або запасів (п3 – п8)	257648	381483	179845	-77 803	-201 638
10. (+) або (-) власних оборотних коштів та довгострокових зобов'язань для формування запасів (п5 – п8)	262914	385644	184006	-78 908	-201 638
11. (+) або (-) загальної величини формування запасів (п7 – п8)	335103	543035	221849	-113 254	-321 186
Тип фінансової стійкості	Абсолютна	Абсолютна	Абсолютна	-	-

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

Оскільки друга частина аналізу фінансової стійкості передбачає розрахунок відносних показників, що характеризують залежність організації від зовнішніх кредиторів, ці показники необхідно розрахувати для ТОВ «***» за період 2022-2024 рр.

1. Коефіцієнт фінансової незалежності

$$K_{\text{фн}} = \text{СК} / \text{ВБ}$$

$$K_{\text{фн}} 2022 = 1\,159\,658 / 1\,237\,113 = 0,94$$

$$K_{\text{фн}} 2023 = 1\,269\,260 / 1\,302\,912 = 0,97$$

$$K_{\text{фн}} 2024 = 1\,326\,232 / 1\,368\,236 = 0,97$$

2. Коефіцієнт заборгованості

$$K_{\text{заб.2022}} = 72189 / 1159658 = 0,06$$

$$\text{Кзаб. 2023} = 29488 / 1269260 = 0,02$$

$$\text{Кзаб. 2024} = 37843 / 1326232 = 0,03$$

3. Коефіцієнт самофінансування

$$\text{Кс. 2022} = 1159658 / 72189 = 16,06$$

$$\text{Кс. 2023} = 1269260 / 29488 = 43,04$$

$$\text{Кс. 2024} = 1326232 / 37843 = 35,05$$

4. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами

$$\text{Коб. к 2022} = 486666 / 564121 = 0,86$$

$$\text{Коб. к 2023} = 523592 / 557244 = 0,94$$

$$\text{Коб. к 2024} = 320922 / 362926 = 0,88$$

5. Коефіцієнт маневреності

$$\text{Кманевр. 2022} = 486666 / 1159658 = 0,42$$

$$\text{Кманевр. 2023} = 523592 / 1269260 = 0,41$$

$$\text{Кманевр. 2024} = 320922 / 1326232 = 0,24$$

6. Коефіцієнт фінансової напруги

$$\text{Кф.н. 2022} = 72189 / 1237113 = 0,05$$

$$\text{Кф.н. 2023} = 29488 / 1302912 = 0,02$$

$$\text{Кфін. н. 2024} = 37843 / 1368236 = 0,03$$

7. Коефіцієнт співвідношення мобільних та іммобілізованих активів

$$\text{Кспів. 2022} = 564121 / 672992 = 0,84$$

$$\text{Кспів. 2023} = 557244 / 745668 = 0,75$$

$$\text{Кспів. 2024} = 362926 / 1005310 = 0,36$$

8. Коефіцієнт майна виробничого призначення

$$\text{К майна 2022} = 672992 + 229018 / 1237113 = 902024 / 1237113 = 0,73$$

$$K_{\text{майна 2023}} = 745668 + 142109 / 1302912 = 887777 / 1302912 = 0,68$$

$$K_{\text{майна 2024}} = 1005310 + 141077 / 1368236 = 0,84$$

На підставі проведених розрахунків для визначення зміни показників на початок і кінець періоду зведемо дані в таблицю 2.9.

Таблиця 2.9

Зміни відносних показників ТОВ «***»

Показники стійкості	Рекомендо ване значення	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Зміна показників 2024 року порівняно з:	
					2022 р.	2023 р.
1. Коефіцієнт фінансової незалежності: Кфін. незав. = власний капітал / валюта балансу (підсумковий рядок балансу)	>0,5	0,94	0,97	0,97	0,03	-
2. Коефіцієнт заборгованості: Кзаборр. = позиковий капітал / власний капітал	0,67	0,06	0,02	0,03	-0,03	0,01
3. Коефіцієнт самофінансування Ксамофін. = власний капітал / позиковий капітал	≥ 1	16,0 6	43,0 4	35,0 5	18,99	-7,99
4. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами: Кобесп.ВОК = власні оборотні кошти/оборотні активи	≥ 0,1	0,86	0,94	0,88	0,02	-0,06
5. Коефіцієнт маневреності: Кманевр. = власні оборотні кошти/власний капітал	0,2 – 0,5	0,42	0,41	0,24	-0,18	-0,17
6. Коефіцієнт фінансової напруженості Кфін. напярж. = позиковий капітал / валюта балансу (підсумковий рядок балансу)	≤ 0,5	0,05	0,02	0,03	-0,02	0,01
7. Коефіцієнт співвідношення мобільних та іммобілізованих активів Кспіввідн. = оборотні активи / необоротні активи	-	0,84	0,75	0,36	-0,48	-0,39
8. Коефіцієнт майна виробничого призначення Кмайна = Необоротні активи + запаси / валюта балансу	≥ 0,5	0,73	0,68	0,84	0,11	0,16

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

Проаналізувавши фінансову стійкість ТОВ «***» за відносними показниками, можна зробити наступні висновки:

У 2024 році порівняно з 2022 роком коефіцієнт фінансової незалежності збільшився (0,03), але порівняно з 2022 роком цей коефіцієнт не змінився і становив 0,97. Значення цього показника в аналізований період (2022 – 2024 рр.) відповідає нормативу ($0,97 > 0,5$). Це свідчить про фінансову незалежність ТОВ «***» від іноземних інвесторів.

Коефіцієнт заборгованості в 2024 році порівняно з 2022 роком знизився і склав 0,03, але дещо збільшився на 0,01 порівняно з 2023 роком. Значення цього коефіцієнта не відповідає рекомендованому ($0,03 < 0,67$). Це означає, що організація не використовує можливості розширення виробництва шляхом залучення позикових коштів.

Коефіцієнт самофінансування у 2024 році порівняно з 2022 роком збільшився на 18,99, а порівняно з 2023 роком знизився на 7,99 і значення цього коефіцієнта становило 35,05. Цей показник значно перевищує рекомендоване значення (≥ 1), що означає, що ТОВ «***» в основному самофінансується.

Щоб відстежити, які показники змінили відносні коефіцієнти фінансової стійкості, проводимо факторний аналіз. Порівняно з 2022 роком:

1. 1. Коефіцієнт фінансової залежності:

$$\text{Кф.н. 2022} = 1159658 / 1237113 = 0,93$$

$$\text{Кф.н. 2024} = 1326232 / 1368236 = 0,97$$

$$\text{Ум. Кф.н.} = \text{СК}_{2024} / \text{ВБ}_{2022} = 1326232 / 1237113 = 1,07$$

$$\triangle \text{ Кф.н. СК} = \text{ум. Кф.н.} - \text{Кф.н. 2022} = 1,07 - 0,93 = 0,14$$

$$\triangle \text{ Кф.н. ВБ} = \text{Кф.н. 2024} - \text{ум. Кф.н.} = 0,97 - 1,07 = -0,1$$

$$\triangle \text{ Кф.н.} = \text{Кф.н. 2024} - \text{Кф.н. 2022} = \triangle \text{ Кф.н. СК} + \triangle \text{ Кф.н. ВБ} = 0,97 - 0,93 = 0,14 + (-0,1) = 0,04$$

Таким чином, провівши факторний аналіз коефіцієнта фінансової залежності, можна зробити висновок, що в 2024 році в порівнянні з 2022 роком він збільшився на 0,04 тис. грн., На що вплинули два фактори: збільшення

розміру власного капіталу на 166574 тис. грн., призвело до збільшення коефіцієнта фінансової залежності на 0,14 тис. грн. Збільшення валюти балансу на 131123 тис. грн. призвело до зниження рівня фінансової залежності на 0,1 тис. гривень.

2. Коефіцієнт заборгованості

$$\text{Кзаб. 2022} = 72189 / 1159658 = 0,62$$

$$\text{Кзаб. 2024} = 37843 / 1326232 = 0,03$$

$$\text{Ум. К заб.} = \text{ЗК2024} / \text{СК2022} = 37843 / 1159658 = 0,03$$

$$\triangle \text{ Кзаб. ЗК} = \text{ум. Кзаб.} - \text{Кзаб. 2022} = 0,03 - 0,62 = -0,59$$

$$\triangle \text{ Кзаб. СК} = \text{Кзаб. 2024} - \text{ум. Кзаб.} = 0,03 - 0,03 = 0$$

$$\triangle \text{ Кзаб.} = \text{Кзаб. 2024} - \text{Кзаб. 2022} = \triangle \text{ Кзаб. ЗК} + \triangle \text{ Кзаб. СК} = 0,03 - 0,62 = -0,59 + 0 = -0,59$$

Таким чином, провівши факторний аналіз частки заборгованості, можна зробити висновок, що в 2024 році в порівнянні з 2022 роком вона знизилася на 0,59 тис. грн., На що вплинуло зменшення частки позикового капіталу на 34346 тис. грн. і збільшення власного капіталу на 166574 тис. грн.

3. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами

$$\text{Коб. 2022} = 486666 / 564121 = 0,86$$

$$\text{Коб. 2024} = 320922 / 362926 = 0,88$$

$$\text{Ум. Коб.} = \text{ОА2024} / \text{ОА2022} = 320922 / 564121 = 0,57$$

$$\triangle \text{ Коб.} = \text{усл. Коб.} - \text{Коб. 2022} = 0,57 - 0,86 = -0,29$$

$$\triangle \text{ Коб. ОА} = \text{Коб. 2024} - \text{ум. Коб.} = 0,88 - 0,57 = 0,31$$

$$\triangle \text{ Коб.} = \text{Коб. 2024} - \text{Коб. 2022} = \text{Коб.} + \triangle \text{ Коб. ОА} = 0,88 - 0,86 = -0,29 + 0,31 = 0,02$$

Таким чином, провівши факторний аналіз коефіцієнта розміщення оборотних коштів, можна зробити висновок, що в 2024 році в порівнянні з

2022 роком він збільшився на 0,02 тис. грн. на що вплинуло зменшення частки оборотних коштів на 165744 тис. грн. і зменшення оборотних коштів на 202595 тис. грн., що призвело до збільшення оборотних коштів на 0,31 тис. грн.

Порівняно з 2023 роком:

1. 1. Коефіцієнт фінансової залежності:

$$\text{Кф.н. 2023} = 1269260 / 1302912 = 0,97$$

$$\text{Кф.н. 2024} = 1326232 / 1368236 = 0,97$$

$$\text{Ум. Кф.н.} = \text{СК}_{2024} / \text{ВБ}_{2023} = 1326232 / 1302912 = 1,02$$

$$\triangle \text{ Кф.н. СК} = \text{ум. Кф.н.} - \text{Кф.н. 2023} = 1,02 - 0,97 = 0,05$$

$$\triangle \text{ Кф.н. ВБ} = \text{Кф.н. 2024} - \text{ум. Кф.н.} = 0,97 - 1,02 = -0,05$$

$$\triangle \text{ Кф.н.} = \text{Кф.н. 2024} - \text{Кф.н.}_{2023} = \text{Кф.н.}_{\triangle \text{СК}} + \text{Кф.н. ВБ} = 0,97 - 0,97 = 0,05 + (-0,05) = 0$$

Таким чином, провівши факторний аналіз коефіцієнта фінансової залежності, можна зробити висновок, що в 2024 році він не змінився в порівнянні з 2022 роком і склав 0,97 тис. грн.

2. Коефіцієнт заборгованості

$$\text{Кзаб. 2023} = 29488 / 1269260 = 0,23$$

$$\text{Кзаб. 2024} = 37843 / 1326232 = 0,03$$

$$\text{Ум. Кзаб. ЗК} = \text{ЗК}_{2024} - \text{СК}_{2023} = 37843 / 1269260 = 0,03$$

$$\triangle \text{ Кзаб. ЗК} = \text{услов. Кзаб.} - \text{Кзаб. 2023} = 0,03 - 0,23 = -0,2$$

$$\triangle \text{ Кзаб. СК} = \text{Кзаб. 2024} - \text{услов. Кзаб.} = 0,03 - 0,03 = 0$$

$$\triangle \text{ Кзаб.} = \text{Кзаб. 2024} - \text{Кзаб. 2023} = \text{Кзаб. ЗК} + \text{Кзаб. СК} = 0,03 - 0,23 = -0,2 + 0 = -0,2$$

Таким чином, провівши факторний аналіз частки заборгованості, можна зробити висновок, що в 2024 році в порівнянні з 2023 роком вона знизилася на 0,2 тис. Грн., на що вплинуло збільшення позикового капіталу на 8355 тис. грн. і збільшення власного капіталу на 56972 тис. грн.

3. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами

$$\text{Коб. 2023} = 523\,592 / 557\,244 = 0,94$$

$$\text{Коб. 2024} = 320922 / 362926 = 0,88$$

$$\text{Ум. Коб.} = 2024 / \text{ОА}2023 = 320922 / 557244 = 0,58$$

$$\Delta \text{ Коб.} = \text{ум. Коб.} - \text{Коб. 2023} = 0,58 - 0,94 = -0,36$$

$$\Delta \text{ Коб. ОА} = \text{Коб. 2024} - \text{ум. Коб.} = 0,88 - 0,58 = 0,3$$

$$\Delta \text{ Коб.} = \text{Коб. 2024} - \text{Коб. 2023} = \text{Коб. } \Delta \text{Коб. ОА} = 0,88 - 0,94 = -0,36 + 0,3 = -0,06$$

Таким чином, провівши факторний аналіз коефіцієнта розподілу власних оборотних коштів, можна зробити висновок, що в 2024 році в порівнянні з 2023 роком він знизився на 0,06 тис. грн., на що вплинуло зниження частки власних оборотних коштів на 202670 тис. грн. і зменшення оборотних коштів на 19438 тис. грн. В цілому організація є фінансово стабільною і не залежить від зовнішніх кредиторів. Якщо порівняти таблиці аналізу виду фінансової стійкості та коефіцієнтів, що її характеризують, то видно, що ТОВ «***» протягом аналізованого періоду (2022-2024 рр.) мало абсолютну стійкість, а розрахунки показують, що майже всі коефіцієнти відповідають рекомендовані значення.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ТОВ «***»

3.1 Заходи щодо покращення управління ліквідністю та фінансовою стійкістю товариства

Як згадувалося раніше, ліквідність – це здатність активу перетворюватися на готівку. Здатність організації конвертувати свої активи в готівку в оптимальні терміни характеризується високим рівнем ліквідності. Підтримання достатньої ліквідності передбачає створення оптимальної структури капітальних вкладень в активи та забезпечення грошових надходжень за рахунок реалізації активів. Фінансова стійкість – це здатність підвищувати досягнутий рівень результативності господарської діяльності та ефективності господарювання при забезпеченні платоспроможності. Основною умовою забезпечення фінансової стійкості організації є збільшення обсягу продажів, що є джерелом покриття поточних витрат і формує розмір прибутку, необхідний для нормальної роботи.

На основі вертикального, горизонтального та факторного аналізу, розрахунку показників фінансової стійкості та ліквідності вдалося проаналізувати фінансовий стан ТОВ «***». Організація досить ліквідна і фінансово стійка, прибутковість організації знаходиться в стабільному стані, і вона не залежить від зовнішніх кредиторів. Показники ліквідності організації практично відповідають стандартним значенням. Організація має досить високий власний капітал. Банкрутство йому не загрожує, оскільки його гроші вимагають одночасно кілька постачальників.

Однак аналіз показав деяке погіршення деяких показників. Наприклад, у звітному році в порівнянні з попереднім зменшилися всі показники ліквідності. Для підвищення ліквідності організація повинна здійснювати такі заходи:

1. Продаж частини прошивки.
2. Скорочення надлишкових запасів.

3. Отримання довгострокового фінансування.

Для збільшення чисельності персоналу необхідно розробити «Процес планування та навчання персоналу», який включає наступні напрямки:

1. Визначення ключових позицій.
2. Визначення вимог до працівників.
3. Відбір кандидатів.
4. Визначення потреб розвитку.
5. Реалізація планів розвитку.

Для зниження витрат необхідно організувати робочий день позмінно, зменшити заробітну плату і зменшити розмір податків.

На основі аналізу прибутку та рентабельності організації, проведеного в 2022-2024 роках, встановлено, що всі види прибутку і рентабельності організації в 2024 році знизилися в порівнянні з 2022 і 2023 роками. У 2024 році вироблено продукції на суму 614496 тис. грн. Зменшення порівняно з 2024 роком у діючих цінах склало 26,64%. Прибуток від виробництва товарної продукції знизилася на 73959,4 тис. грн. Через зростання собівартості виробництва цегли та падіння цін рентабельність виробництва також знизилася на 3,9%.

Для вдосконалення механізмів формування та розподілу прибутку та підвищення прибутковості рекомендується розробити заходи, які можуть забезпечити:

1. Підвищення ефективності використання ресурсів підприємства.
2. Удосконалення системи управління оборотними коштами.
3. Зменшення витрат ресурсів, що веде до зниження витрат.
4. Зменшення кількості нереалізованої продукції.
5. Прискорення оборотності оборотних коштів.
6. Зниження собівартості одного карбованця виготовленої продукції.
7. Удосконалення системи управління виробництвом.

Проаналізувавши показники діяльності організації, стало зрозуміло, що відбулося зниження рентабельності активів. Щоб це збільшити, необхідно провести такі заходи:

1. Зростання обсягу виробництва в натуральному вираженні.
2. Збільшення складу і структури основних фондів.
3. Підвищення продуктивності праці.
4. Зниження собівартості продукції.

Крім вищевказаних заходів, необхідно також підвищити ефективність використання оборотних коштів для підвищення фондівіддачі. Поточні активи є частиною активів організації у формі робочих предметів, які надають свою цінність виробленому продукту.

Ефективна організація виробництва в організації означає:

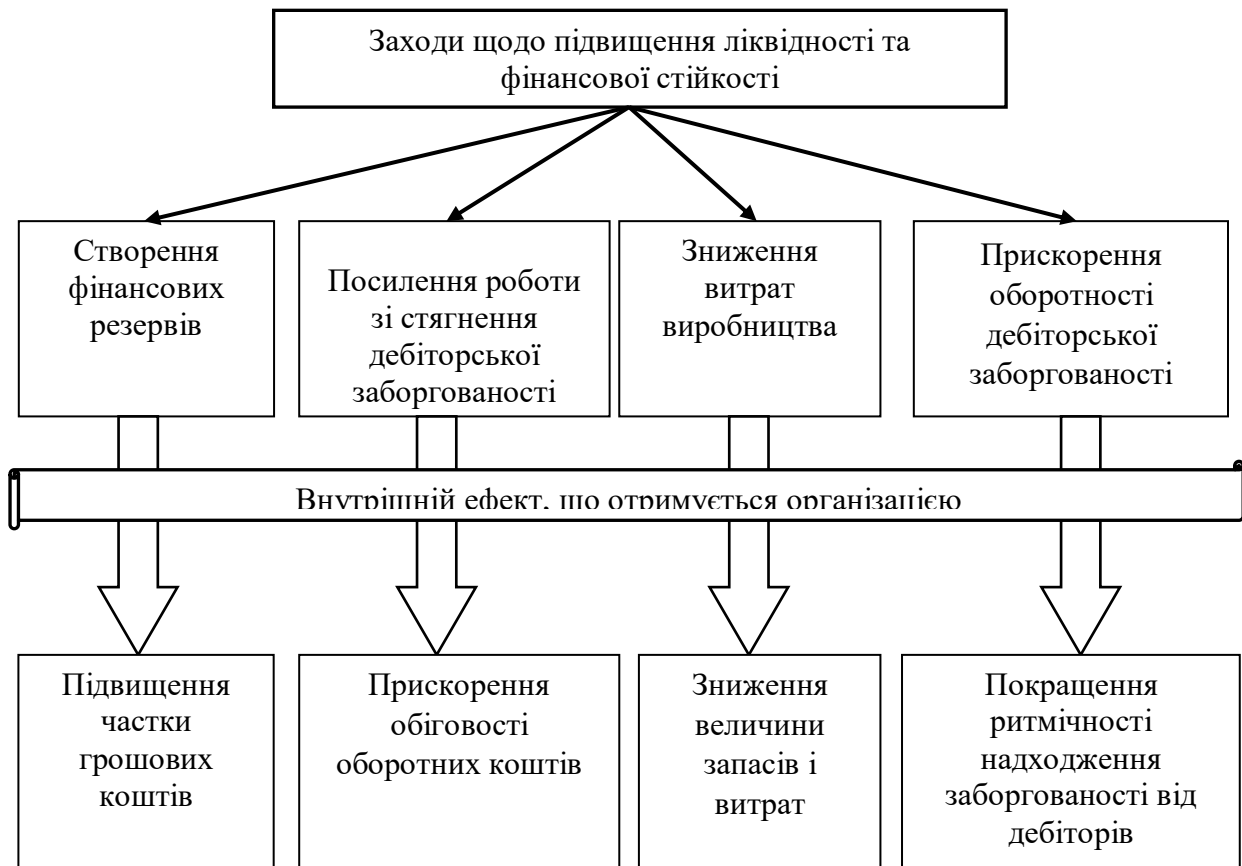
1. Сформулюйте довгострокову мету.
2. Розробити перспективну виробничу програму.
3. Створити організаційно-управлінську структуру, раціональну систему управління економікою.
4. Створити необхідні ресурси.
5. Вести ефективну систему планування, обліку та контролю.
6. Забезпечити сприятливі соціальні умови для працівників.

Загалом заходи щодо покращення ліквідності та фінансової стабільності показані на рисунку 3.1.

Таким чином, аналіз ліквідності та фінансової стійкості ТОВ «***» є найважливішим показником його діяльності та фінансово-економічного благополуччя, фінансового розвитку, містить необхідну інформацію для інвесторів, а також дозволяє оцінити готовність організації . погасити заборгованість і відповісти на питання, наскільки вона фінансово незалежна, зростає чи знижується рівень її незалежності, чи відповідає стан активів і зобов'язань організації цілям її господарської діяльності.

Практичне значення аналізу фінансової діяльності та визначення ліквідності та фінансової стійкості організації полягає в тому, що на основі цієї інформації можна побудувати роботу організації незалежно від несподіваних змін ринкової кон'юнктури і, як наслідок, знизити ризик банкрутства. . Підвищення ліквідності та фінансової стабільності є надзвичайно важливою та

актуальною проблемою. Отже, ліквідність і фінансова стійкість формуються протягом усього процесу виробничо-господарської діяльності і є ключовою складовою загальної стійкості організації.

**Рис. 3.1. Заходи щодо підвищення ліквідності та фінансової стійкості
ТОВ «***»**

Джерело: власні дослідження

Для вивчення останніх вітчизняних і зарубіжних досягнень у галузі кераміки на ТОВ «***» створено науково-експериментальну лабораторію. Основними напрямками діяльності є:

1. Розробка нових виробів, що відповідають сучасним вимогам якості та дизайну, з використанням методів комп'ютерного моделювання.
2. Розробка нових масових композицій з використанням російської глиняної сировини.

Науково-дослідна лабораторія оснащена сучасним обладнанням та кваліфікованими спеціалістами, здатними створювати нові види продукції, що

не поступаються імпорتنій продукції. Результат такої роботи очевидний: за останні два роки на заводі налагоджено виробництво 8 нових видів конкурентоспроможної продукції, що відповідає сучасним вимогам якості та дизайну. Підвищені вимоги до якості будівельної цегли зумовили рішення про реконструкцію існуючих масивних печей.

Таким чином, ТОВ «***» планує і надалі нарощувати обсяги продажів і розширювати виробничі потужності. Цегла користується попитом не тільки при будівництві житлових будинків, але і в об'єктах соціальної сфери (школи, лікарні, дитячі садки та ін.), промислових і непромислових об'єктів (банки, офіси, торгові центри) і тощо. Інтенсивний розвиток сегменту житлового будівництва став передумовою для великого інтересу до продукції, що забезпечує високий рівень завантаження виробничих потужностей і відповідних продажів.

3.2 Економічне обґрунтування запропонованих заходів

Проведений аналіз ліквідності та фінансової стійкості показав, що ТОВ «***» є повністю стабільним і ліквідним, але прибуток організації знизився. Головною метою організації в сучасних умовах є досягнення максимально високого прибутку, що неможливо без ефективного управління капіталом. Загальний успіх підприємства повністю залежить від управління фінансовими ресурсами та ефективності підприємства. Пошук резервів підвищення рентабельності підприємства – основне завдання менеджера. У зв'язку з цим можна виділити основні резерви збільшення прибутку:

1. Збільшення обсягу реалізації продукції.
2. Зниження собівартості продукції.
3. Підвищення якості товарної продукції.

Щоб досягти максимального прибутку, організація повинна максимально використати ресурси, що є в її розпорядженні, і спочатку використовувати визначений резерв для виробництва додаткової продукції на наявному обладнанні. Збільшення обсягу виробництва знижує собівартість одиниці, т.е.

його виробничі витрати на одиницю продукції зменшуються, а отже, і його власна ціна, що в кінцевому підсумку призводить до збільшення прибутку від реалізації продукту. Крім того, додаткове виробництво прибуткової продукції саме по собі забезпечує додатковий прибуток.

Таким чином, із збільшенням виробництва та реалізації прибуткової продукції зростає прибуток на одиницю продукції, а також кількість реалізованої продукції, причому кожна додаткова одиниця збільшує загальну суму прибутку. У результаті випуск рентабельної продукції значно збільшує обсяг прибутку від її реалізації.

Для планування прибутку організація повинна підготувати прогноз на 2025 і 2026 роки методом прямого розрахунку. Динаміка основних економічних показників діяльності ТОВ «***» представлена в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Динаміка основних економічних показників ТОВ «*»**

Назва показників	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Прогноз на 2025 р.	Прогноз на 2026 р.
Виручка (нетто) від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг (за мінусом податку на додану вартість) (тис.грн.)	1756670	891615	566517	623168,7	679820,4
Собівартість проданих товарів, продукції, робіт, послуг (тис.грн.)	1202743	688605	423574	465931,4	508288,8
Валовий прибуток, тис. грн.	553927	203010	142943	157237,3	171531,6
Прибуток (збиток) від продажу (тис.грн.)	361210	97712	47257	56708,4	61434,1
Рентабельність продажів, (%)	14,42	12,73	10,74	11,72	12,53

Джерело: власні дослідження

Таким чином, з таблиці 3.1 видно, що в 2025 і 2026 роках в порівнянні з 2024 роком очікується позитивна зміна основних показників діяльності ТОВ «***». Виручка від реалізації в 2025 році зростає і в порівнянні з 2024 роком складе 623168,7 тис. грн., а в 2026 році - 679820,4 тис. грн. Валовий прибуток зростає і складе в 2025 році 157237,3 тис. грн. у 2026 році 171531,6 тис. грн. Прибуток від реалізації продукції за 2025 рік також збільшиться на 9451,4 тис. грн. і 84714,8 тис. грн. Виручка від реалізації збільшиться на 0,98 у 2025 році та на 1,79 у 2026 році.

Очікується продовження тенденції зростання собівартості продукції через зростання вартості енергоносіїв, комунальних послуг, матеріалів і сировини, а також підвищення заробітної плати працівників. Собівартість продукції в 2025 році в порівнянні з 2024 роком склала 465931,4 тис. грн., а в 2026 році 508288,8 тис. грн.

При плануванні прибутку ТОВ «***» рекомендується розраховувати ефект операційного левериджу. Ефект операційного левериджу полягає в тому, що зміна виручки від реалізації продукції викликає зміну величини прибутку.

Таблиця 3.2

Вихідні дані для розрахунку операційного левериджу ТОВ «*»**

Назва показників	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Прогноз на 2025 р.
Виручка (нетто) від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг (за мінусом податку на додану вартість) (тис.грн.)	1756670	891615	566517	623168,7
Прибуток (збиток) від продажу (тис.грн.)	361210	97712	47257	56708,4
Змінні витрати (тис.грн.)	314129	223178	507442	558168,2

Джерело: власні дослідження

$D = \text{дохід від продажу продукції} - \text{змінні витрати} / \text{прибуток}$

$D_{2024} = 566517 - 507442 / 47257 = 1,3$

$D_{2025} = 623168,7 - 558168,2 / 56708,4 = 1,2$

Таким чином, з проведених розрахунків можна зробити наступні висновки: оскільки виручка від реалізації продукції в 2024 році знизилася на 10%, використовуючи показник операційного важеля, можна визначити, що прибуток зменшився на 13% ($10 \times 1,3$). Зростання виручки від реалізації продукції на 10% у 2025 році призвело до зростання прибутку на 12% ($10 \times 1,2$). У 2025 році виручка від реалізації продукції зросла на 11% і склала 623168,7 тис. грн. Це позначилося на змінних витратах, які зросли на 11% і склали 558168,2 тис. грн.

Найближчим часом у ТОВ «***» планується створити завод з виробництва лінолеуму. Цей проєкт повністю оснащений виробничими приміщеннями та виробничою інфраструктурою (електрика, вода, паливо, комунальні послуги,

транспорт, зв'язок, робоча сила). Основними споживачами продукції є будівельно-підрядні організації та приватні особи. Основні показники проекту:

1. Потреба в інвестиціях - 1984,25 млн. грн.;
2. Власний внесок - 69,36 млн грн.;
3. Термін окупності - 53 місяці;
4. Обліковий період - 5 років;
5. Індекс рентабельності - 1,04;
6. Внутрішня норма прибутку - 77%;
7. Поточний капітал - 326,46 млн грн.

Іншим шляхом підвищення ефективності діяльності ТОВ «***», збільшення прибутку і рентабельності організації є вдосконалення організації виробництва і праці. Зменшення собівартості і збільшення прибутку підприємства може відбуватися в результаті зміни організації виробництва, форм і методів праці разом з розвитком спеціалізації виробництва; удосконалення управління виробництвом і зниження його витрат; поліпшення використання основних фондів; покращення логістики; зниження транспортних витрат; інші фактори, що підвищують рівень організації виробництва. Крім того, оптимізація структури продажів є важливим фактором отримання додаткового прибутку. При реалізації такої оптимізації частка товарів, проданих за вищою контрактною ціною, має зрости до найвищого рівня, а в ідеалі – до 100%. Тому частка продукції, яку компанія продає іншим організаціям за нижчими цінами шляхом взаємозаліку, повинна бути якомога меншою.

Якщо проаналізувати рентабельність з 2022 по 2024 роки, то там був спад. Причинами такого зменшення стали: зменшення виручки від реалізації на 1190153 тис. грн., зниження собівартості на 779169 тис. грн., зменшення операційних витрат на 65030 тис. грн., зменшення адміністративних витрат на 32001 тис. грн.

Для підвищення прибутковості організації необхідно провести наступні заходи:

1. Збільшити суму прибутку від реалізації продукції.

2. Знизити собівартість товарної продукції.

Також при аналізі основних економічних показників ТОВ «***» було виявлено ще один недолік: скорочення чисельності працівників. Трудовий ресурс - це частина населення, яка володіє функціональними даними, знаннями і трудовими навичками, необхідними в певній галузі, і яка уклала з організацією трудовий договір. Для успішного функціонування організації та підвищення її ефективності необхідно забезпечити достатню кількість робочих ресурсів і раціонально їх використовувати. Основними цілями аналізу людських ресурсів організації є:

1. Дослідження та оцінка кадрового потенціалу організації.
2. Визначення та дослідження показників плинності кадрів.
3. Виявлення резервів трудових ресурсів та більш повне та ефективне їх використання.

При аналізі трудових ресурсів рух працівників досліджується за такими коефіцієнтами:

1. Коефіцієнт вибуття:

Квиб. = кількість вибувших / середньооблікова чисельність працівників

$$\text{Квиб. 2022} = 80 / 1989 = 0,04$$

$$\text{Квиб. 2023} = 87 / 741 = 0,12$$

$$\text{Квиб. 2024} = 90 / 653 = 0,14$$

2. Коефіцієнт постійного персоналу:

Кпп = кількість постійних працівників / середньооблікова чисельність працівників

$$\text{Кпп 2022} = 75 / 1989 = 0,03$$

$$\text{Кпп 2023} = 70 / 741 = 0,09$$

$$\text{Кпп 2024} = 65 / 653 = 0,09$$

При розрахунку цих коефіцієнтів перевіряються причини скорочення та звільнення працівників. Значення коефіцієнтів зведені в таблицю 3.3.

Таким чином, на основі проведених розрахунків можна зробити наступні висновки. Відсів у 2024 році порівняно з 2022 роком збільшився на 0,1, а у 2023

році – на 0,02 і склав 0,14. Коефіцієнт штатної зайнятості у 2024 році порівняно з 2022 роком збільшився на 0,06, але залишився незмінним порівняно з 2023 роком – 0,09. Основною причиною збільшення виходів з ринку праці та складу ядра стало зменшення середньооблікової чисельності працівників.

Таблиця 13.3

Показники робочих ресурсів ТОВ «***»

Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Зміна показників 2024 року порівняно з:	
				2022 р.	2023 р.
1.Коефіцієнт вибуття: Квиб. = Число вибулих / середньооблікову чисельність	0,04	0,12	0,14	0,1	0,02
2.Коефіцієнт постійного персоналу: Кпост. перс. = Число постійних працівників / СЧП	0,03	0,09	0,09	0,06	-

Джерело: власні дослідження

Таким чином, на основі проведених розрахунків можна зробити наступні висновки. Відсів у 2024 році порівняно з 2022 роком збільшився на 0,1, а у 2023 році – на 0,02 і склав 0,14. Коефіцієнт штатної зайнятості у 2024 році порівняно з 2022 роком збільшився на 0,06, але залишився незмінним порівняно з 2023 роком – 0,09. Основною причиною збільшення виходів з ринку праці та складу ядра стало зменшення середньооблікової чисельності працівників.

Для залучення трудових ресурсів в організацію необхідно провести наступні заходи:

1. Підвищити зарплату.
2. Покращення умов праці.
3. Розробка та впровадження психологічних засобів і методів впливу на фактори зовнішньої діяльності.

Виходячи з запланованих заходів щодо підвищення ліквідності та фінансової стійкості ТОВ «***» можна зробити наступні висновки.

Незважаючи на те, що за даними за 2024 рік прибуток організації знизився, все ж можна робити оптимістичні прогнози щодо подальшого розвитку ТОВ

«***», оскільки значне поліпшення є ключовим у зв'язку зі зростанням попиту на продукцію організації. показники ефективності. ТОВ «***» оснащене сучасним обладнанням, керівництво проводить грамотну маркетингову та збутову політику, підприємство є інформаційно відкритим.

3.3. Принципи управління фінансовою стійкістю підприємства у контексті менеджменту

Посилення впливу очікувань чи перспектив у розвитку бізнесу на фінансові результати, підвищення чутливості бізнесу до змін у зовнішньому середовищі внаслідок глобалізації економічного простору у комплексі зумовлюють необхідність розвитку нової парадигми управління фінансами комерційної організації широкого поширення набуло використання у сучасній фінансовій теорії інструментарію класичного стратегічного менеджменту (сценарний підхід, управління за відхиленнями, виділення ключових факторів, побудова «дерева» цілей тощо).

Найперспективнішим нині є розвиток теорії фінансового менеджменту у контексті менеджменту на основі очікувань (Expectations Based Management – EBM). EBM відрізняється від інших управлінських кінцівок тим, що вважає перевищення ефективності над очікуваною головним фактором створення вартості для акціонерів. Вона є сполучною ланкою між заданими критеріями ефективності діяльності, системою її оцінки та досягнутими результатами.

Нині Т. Коумпледом, А. Долгоффом, Дж. Соросом та іншими економістами переконливо доведено, що очікування сильніше впливають на сукупний дохід акціонерів та курсову вартість акцій підприємства, ніж будь-який інший показник. Звідси випливає кілька висновків, що мають важливе концептуальне значення для керування фінансовою стійкістю підприємства:

1. У довгостроковій перспективі при впливі на рівень фінансової стійкості підприємства недостатньо управління її фінансовою структурою капіталу.

Ефективне управління фінансовою стійкістю підприємства можливе лише в рамках системи менеджменту на основі очікувань (ЄВМ), на основі узріження інтересів фінансових та нефінансових стейкхолдерів (або груп юридичних та фізичних осіб, які існують усередині або поза підприємства, які необхідно враховувати під час здійснення діяльності).

2. Причинно-наслідковий зв'язок між ефективністю виробничого процесу та рівнем фінансової стійкості підприємства проявляється при оцінці очікувань фінансово-господарських результатів економічного суб'єкта. Тому традиційна оцінка фінансової стійкості підприємства має бути доповнено оцінкою порівняння з тим, наскільки виправдалися очікування результатів діяльності підприємства

3. Вибираючи стратегію фінансового управління, доцільно визначати діапазон прийнятних значень прибутковості об'єктів фінансування та інвестиційні вкладення, в рамках довірчих інтервалів, а не обмежуватись одним можливим значенням.

4. Гудвілл підприємства надає безпосередній та непрямий вплив на фінансову стійкість підприємства за допомогою формування кредиту історії та довіри до репутації підприємства. Причому даний фактор більшою мірою впливає на рівень очікуваної фінансової стійкості довгостроковий період.

5. Ключові показники ефективності фінансових служб забезпечують зв'язок між результатами фінансового управління та заробітною платою фінансових топ-менеджерів, що підвищує їхню зацікавленість у досягненні запланованих результатів.

6. Комплекс ринкових очікувань щодо фінансової гнучкості, фінансової стабільності та фінансової рівноваги підприємства формує очікування рівня її фінансової стійкості.

Таким чином, управління фінансовою стійкістю підприємства в контексті менеджменту, заснованого на очікуваннях, має виходити з наступних принципів:

- інтеграції оцінки результатів впливу зовнішніх та внутрішніх факторів та каналів комунікації, що формують очікування стейкхолдерів. Динаміка розвитку

зовнішнього та внутрішнього середовища бізнесу зумовлює трансформацію факторів фінансової стійкості підприємства та характеризують їх показників. При цьому зовнішні фактори є некерованими та впливають на формування очікування акторів на ринку, а також на внутрішні фактори, змінюючи їх кількісне вираження. У цій зв'язку оптимальна модель управління фірмою залежить від вибору точкових внутрішніх факторів та кількісних індикаторів, що відображають цільові установки. Система управління фінансовою стійкістю підприємства повинна передбачати елементи, що відповідають за керування змінами зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають на отримані результати;

- варіантності точкових факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства. Ефективність управління фінансовою стійкістю підприємства є результатом взаємодії доточкових факторів, що відображають основні напрямки діяльності підприємства, що дозволяє забезпечити перевищення рентабельності інвестованого капіталу над очікуваною нормою прибутковості підприємства;

- збалансованість результатів. Взаємозв'язок факторів фінансової стійкості визначає необхідність їх балансування та побудова управління фінансовою стійкістю підприємства як єдиної системи, яка, своєю чергою, є підсистемою системи фінансового управління підприємства, на основі збалансованої системи показників;

- різноманіття джерел фінансування підприємства. Процес управління фінансовою стійкістю підприємства має безперервний характер і має бути спрямований на досягнення стратегічних цілей її фінансового управління за допомогою зміни комбінації капіталу за джерелами та обсяги фінансування.

У короткостроковому періоді очікування стейкхолдерів, що формуються на ринку безпосередньо впливають і на фінансову безпеку економічного суб'єкта. В цілому, для фінансової стійкості та фінансової безпеки підприємства характерні нерозривний зв'язок та взаємовплив.

Фінансова безпека підприємства - необхідне та достатнє умова її фінансової стійкості. Наявність високого рівня фінансової безпеки підприємства

свідчить про достатній рівень її фінансову стійкість. Отже, забезпечення фінансової безпеки підприємства може бути тільки на основі фінансово стійкого розвитку економічного суб'єкта, в якому створено умови для реалізації фінансового механізму, здатного адаптуватися до змінних умов внутрішнього та зовнішнього середовища.

Наявність вищезгаданих «точок перетину» призводить до виникнення загальних загроз, що впливають і на фінансову безпеку, і на фінансову стабільність підприємства. До основних внутрішніх загроз відносяться навмисні або випадкові помилки менеджменту в галузі її управління фінансами, пов'язані з вибором стратегії підприємства, з управлінням та оптимізацією активів та пасивів організації (розробка, впровадження та контроль управління дебіторською та кредиторською заборгованостями, вибір інвестиційних проектів та джерел їх фінансування, оптимізація амортизаційної та податкової політики).

До основних зовнішніх загроз доцільно віднести: скупку акцій, боргів економічного суб'єкта небажаними партнерами; наявність значних фінансових зобов'язань підприємства; нерозвиненість ринків капіталу та їх інфраструктури; недостатню розвиненість правової системи захисту прав інвесторів; криза грошової та фінансово-кредитної системи; нестабільність макроекономічного стану.

Ключовими «точками» взаємозв'язку та взаємовпливу фінансового стійкості та безпеки підприємства є: фінансова гнучкість підприємства, здатність змінювати обсяг і структуру фінансування, що показує її, а також напрями вкладення фінансових ресурсів відповідно до змін зовнішнім та внутрішнім факторам; фінансова стабільність підприємства, характеризує рівень сталості оптимальних чи наближених до них значень показників; фінансова рівновага підприємства як ступінь збалансованості розвитку підприємства, що досягається оптимальним поєднанням прибутковості та ризику.

У рамках механізму управління фінансовою стійкістю підприємства складаються різні фінансові відносини актора з приводу освіти, розподілу та використання фінансових ресурсів, розрахунків з державою, організаціями,

співробітниками та іншими контрагентами, тому він включає два великих блоки: механізм залучення фінансових ресурсів та механізм витрачання авансованих фінансових ресурсів.

На основі проведеного аналізу нами запропоновано механізм керування фінансовою стійкістю підприємства як систему регулювання процесів формування, розподілу та використання зовнішніх та внутрішньо-фірмових фінансових ресурсів економічного суб'єкта відповідно до його стратегічних цілей у рамках певних принципів, фінансових методів, фінансових важелів, каналів та нормативно-правового середовища.

Зміст даного механізму проявляється у його функціях, які забезпечують досягнення мети та виконання комплексу завдань. До числа даних функцій відносяться: регулююча, перерозподільча, акумуляційна, відтворювальна та контрольна.

Модернізація механізму управління фінансовою стійкістю підприємства полягає в адаптації його до сучасних економічних умов за допомогою модифікації фінансових методів та важелів, а також каналів залучення фінансових ресурсів з метою забезпечення ефективного використання фінансових ресурсів при трансформації факторів виробництва в готовий продукт та підвищення конкурентоспроможності та інноваційної активності підприємства.

В цілому, механізм керування фінансовою стійкістю підприємства реалізується за допомогою поєднання двох типів управління: орієнтаційного і пріоритетного. Механізм орієнтаційного управління стійкістю підприємства призначений для вибору домінуючих факторів та процесів регулювання на рівні фінансової стійкості підприємства виходу стратегічні цілі економічного суб'єкта.

На цьому етапі проводиться пошук проблемного поля у трансформації фінансових ресурсів та виявляються причини появи негативних факторів, що знижують фінансову стійкість підприємства. Після виявлення негативних факторів, що знижують фінансову стійкість підприємства, реалізується механізм пріоритетного управління фінансовою стійкістю підприємства, коли з

проблемними суб'єктами відповідних стадіях трансформації фінансових ресурсів взаємодіють її профільні служби.

Теоретичний аналіз показав, що якісна зміна механізму управління фінансовою стійкістю підприємства забезпечується сукупністю виробничих (Р), адміністративних (А), інноваційних (Е) та інтеграційних (І) факторів, які являють собою систему зовнішніх та внутрішніх впливів на систему управління фінансовою стійкістю підприємства з метою її перетворення на стан, адекватний її життєвому циклу.

Внаслідок трансформації вихідного стану системи управління фінансовою стійкістю підприємства відбувається результативний вплив на механізм та стиль управління, якому відповідають певна мета, комплекс доступних фінансових методів, інструментів, важелів та каналів для залучення фінансових ресурсів. Наявність та рівень розвитку кожного з перерахованих факторів управління визначають життєвий цикл підприємства та особливості управління її фінансовою стійкістю. кожній стадії життєвого циклу підприємства відповідає певна комбінація вищевказаних факторів, аналіз та оцінка яких показали, що на стадіях зародження бізнесу в основному тільки результативність виробничого процесу є основним чинником забезпечення фінансової стійкості підприємства. На цих стадіях трансформаційні фактори, надають найбільше Істотно впливає рівень фінансової стійкості підприємства.

Далі відбуваються становлення адміністративної системи управління фінансовою стійкістю підприємства та поступова диференціація результатів фінансового управління та управління результатами виробництва. Сформована система управління фінансовою стійкістю підприємства що об'єднує ключові показники результативності факторів, удосконалюється у вигляді розвитку технологій бюджетування.

Кожен перехід на наступну стадію життєвого циклу підприємства обумовлений появою, посиленням чи ослабленням, зникненням відповідних факторів, що дозволяє виявляти пріоритетні фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства, та стиль управління.

Дана динаміка визначає комбінацію доступних джерел фінансування бізнесу: чим більше факторів розвинуто у системі управління фінансовою стійкістю підприємства, тим більше і різноманітнішим буде структура пасивів господарюючого суб'єкта. Ця залежність пояснює особливості розвитку системи фінансових ресурсів суб'єкта на різних стадіях його економічного розвитку.

Так, наприклад, на початкових стадіях розвитку бізнесу, як правило, джерелами фінансування є власні кошти та кредити, причому під досить високі відсотки; успішний розвиток бізнесу, збільшення обсягів продажу, формування позитивної кредитної історії дозволяє фірмі мати певний ступінь свободи у виборі джерел та умов фінансування бізнесу, розширюючи тим самим спектр фінансових методів, інструментів та каналів фінансування.

Отримані результати дозволяють провести фінансову діагностику. стійкості підприємства, виявити основні загрози її втрати та перспективи трансформації системи управління фінансовою стійкістю підприємства. Результатом має стати корекція поставлених цілей управління фінансовою стійкістю підприємства, що відповідають етапу її життєвого циклу.

3.4. Вдосконалення методів оцінки фінансової стійкості товариства

Сучасні економічні умови характеризуються значним зростанням ризикової складової підприємницької діяльності і виникненням серйозних фінансових проблем внаслідок економічної кризи і несприятливої зовнішньоекономічної ситуації. У нестабільних умовах економіки фінансовий стан більшості суб'єктів господарювання характеризується або нестабільністю і підвищеним ризиком неплатоспроможності, або кризою. Ці обставини призвели до підвищення ролі аналізу фінансової стабільності підприємств, що на практиці зумовило необхідність вдосконалення корпоративних інструментів і методів. Проте адаптація методів аналізу фінансової стійкості до сучасних умов також

значною мірою залежить від розуміння природи фінансової стійкості як об'єкта аналізу.

Кожна організація належить до відкритої соціально-економічної системи, в якій можна виділити такі характеристики:

1) соціально-економічна система функціонує в часі, взаємодіє із зовнішнім середовищем і може в будь-який момент перебувати в одному з можливих станів, заданих кривою життєвого циклу;

2) на «вхід системи» надходять ресурси, а на «виході» генеруються результати (продукти, роботи, послуги) (рис. 1);

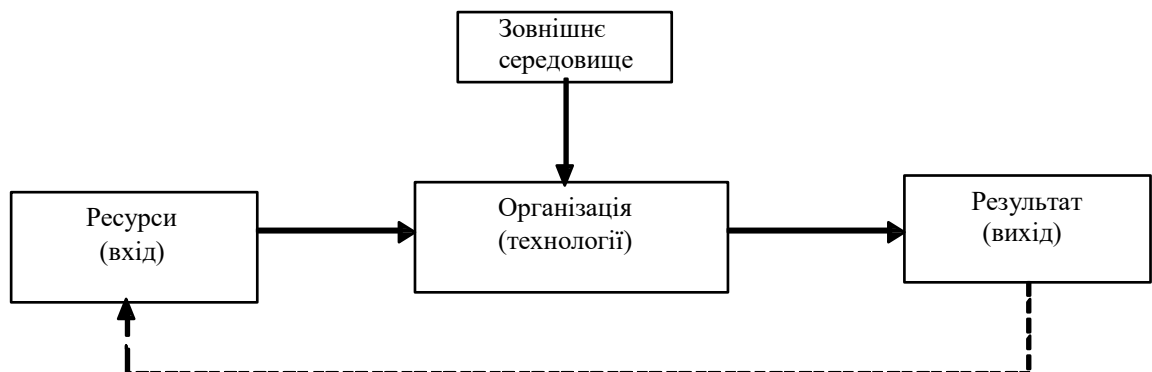

Рис. 3.1. Схема функціонування ТОВ «*»**

Джерело: власні дослідження

3) всередині системи вхідні ресурси перетворюються в результати на основі використовуваних технологій;

4) під впливом зовнішнього середовища всередині системи виникають відхилення від заданих показників розвитку, які є визначальним фактором переходу системи з одного стану в інший і призводять до коригування вхідних і вихідних параметрів системи;

5) система здатна підтримувати стійкий розвиток після адаптації;

6) розвиток соціально-економічної системи слід вважати сталим за умови досягнення мінімального розриву між її заданими та фактичними характеристиками з мінімальними витратами для забезпечення такого стабільного стану.

Таким чином, організація розвивається за умови забезпечення стійкості, інакше вона може не вийти з чергового відхилення (кризи) від сталого розвитку. Стабільність є одним із факторів розвитку системи.

Фінансова стійкість є основним чинником ефективного розвитку організації, а також одним із показників стійкості фінансового становища суб'єкта господарювання. Фінансова стійкість визначається як стабільністю економічного середовища діяльності, так і результатами діяльності компанії та реакцією на динаміку факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Працями як вітчизняних, так і зарубіжних авторів доведено, що основою фінансової стійкості є оптимальне співвідношення між видами активів організації та відповідними джерелами їх формування. Зазначається, що «поняття «фінансова стійкість» організації є багатогранним, оскільки включає оцінку різних аспектів діяльності організації» (рис. 3.2).

Отже, характер фінансової стійкості, як найважливішої характеристики стійкості фінансового становища підприємства, визначається ефективністю формування, розподілу та використання фінансових ресурсів.

Аналіз фінансової стійкості організації дозволяє відповісти на такі питання:

- ступінь незалежності організації від її фінансового становища;
- чи стабільне фінансове становище організації.

Рис. 3.2. Складові фінансової стійкості організації ТОВ «*»**

Джерело: власні дослідження

Стійкість і стабільність роботи ТОВ «***» пов'язана з її загальною фінансовою структурою і ступенем незалежності від зовнішніх кредиторів. Багато компаній у своїй діяльності змушені використовувати позиковий капітал на додаток до власного капіталу.

Залежно від значень показників виробничих запасів оборотних коштів та інших джерел формування резервів виділяють чотири рівні фінансової стійкості: абсолютна стабільність фінансового становища, нормальна стійкість, нестабільна фінансова ситуація і кризова фінансова ситуація.

Абсолютна стійкість фінансового становища зустрічається рідко і є особливим типом фінансової стійкості. Нормальна фінансова стабільність країни компанії забезпечує її платоспроможність. Нестабільна фінансова ситуація пов'язана з погіршенням платоспроможності, в цьому випадку залишається можливість відновити баланс за рахунок власних ресурсів за рахунок погашення боргів і збільшення оборотних коштів, а також залучення довгострокових зобов'язань. Фінансова криза – це фінансовий стан, за якого компанія знаходиться на межі банкрутства, оскільки її грошові кошти, короткострокові цінні папери та дебіторська заборгованість навіть не покривають її зобов'язань і непрацюючі кредити.

В даний час серед економістів немає одностайного і чіткого розуміння основних показників, що характеризують фінансову стабільність. Різні економісти рекомендують і використовують на практиці різні методи оцінки фінансової стійкості. Однак після вивчення методологічних засад, які найчастіше використовуються сьогодні, було виділено три основні підходи.

1. Перший підхід до оцінки фінансової стійкості базується на використанні показників ліквідності та платоспроможності, прибутковості та кредитоспроможності.

Цей метод відображає природу фінансової стійкості як прояву платоспроможності. Однак фінансова стабільність, як зазначалося раніше, багатогранна і тому значно ширша за поняття платоспроможності. Важливо

також враховувати той факт, що зміни показників платоспроможності відбуваються в часі значно інтенсивніше, ніж зміни фінансової стійкості.

Найближчий розвиток ТОВ «***» в довгостроковій перспективі визначається передбачуваною динамікою ринкової ситуації та оцінкою фінансових ресурсів. Крім того, важливою характеристикою фінансової стійкості організації є як здатність до подальшого розвитку організації, так і здатність залучати зовнішні грошові потоки в разі дефіциту власних фінансових ресурсів.

Активна тенденція зростання прибутку є запорукою створення сприятливих умов для самофінансування організації, а отже, і для залучення позикових коштів.

Виходячи з вищесказаного, домінуючими аспектами в оцінці фінансової стійкості розглянутого підходу є як абсолютні показники (прибуток, обсяг власного капіталу тощо), так і відносні величини (рентабельність капіталу, активів тощо).

Важливим фактором такого підходу є те, що при оцінці необхідно враховувати, що динамічна тенденція зростання показників платоспроможності, прибутковості та ліквідності не завжди відображає реальне зростання фінансової стійкості. Це пов'язано з тим, що інтенсивне зростання прибутку організації може супроводжуватися високим відсотком ризику і це не є позитивним показником при оцінці фінансової стійкості.

Не можна також не брати до уваги коротко- та середньострокові показники прибутковості та ліквідності, які не характеризують стратегічний розвиток організації.

Враховуючи це, при використанні даного підходу до оцінки фінансової стійкості організації в довгостроковій перспективі необхідно більш інтенсивно використовувати показники, що враховують зв'язок організації із зовнішніми факторами, оскільки на фінансову стійкість безпосередньо впливають виробництво, реалізація продукції та інші фактори.

2. Інший підхід до оцінки фінансової стійкості ґрунтується на вивченні розміру та структури капіталу підприємства.

При другому підході питомий капітал організації, який вважається інвестиційним активом, визначається як власний капітал. майбутню безпеку діяльності суб'єкта господарювання.

Основним недоліком підходу, що розглядається, є визначення як обсягу власного капіталу, так і його структурних елементів.

3. Третій підхід базується на оцінці фінансової стійкості як ефективного механізму забезпечення безпеки підприємства від різноманітних складових ризику. Однак цей підхід не отримав широкого застосування через його недостатню розробленість.

Розглянувши найбільш прийнятні підходи до оцінки фінансової стійкості, необхідно зазначити, що для досягнення найбільш реалістичних аналітичних результатів необхідно використовувати комплексні аналітичні методи.

У рамках зазначеного комплексного підходу фінансова стійкість є основним інструментом обґрунтування цілей довгострокового та ефективного розвитку ТОВ «***», що особливо актуально зараз.

Щоб адаптувати існуючі аналітичні методи до реальних, швидко мінливих ринкових умов, спочатку необхідно змінити часові рамки оцінки. Оскільки для досягнення мети та завдань підприємства особливу увагу слід приділяти динаміці фінансової стійкості, яка залежить від умов економічного розвитку, зовнішніх факторів та фінансового стану. Оцінка фінансової стійкості в довгостроковій перспективі не тільки забезпечує вирішення поточних проблем, але й визначає ефективні управлінські рішення щодо накопичення резервів і підвищення ефективності діяльності ТОВ «***» в довгостроковій перспективі.

Відповідно, оцінка фінансової стійкості та ефективності ТОВ «***» є ключовим аспектом, який забезпечує досягнення поставлених цілей і стратегічний розвиток компанії в майбутньому. Для довгострокової ефективної фінансової політики необхідно планомірне підвищення антикризової стійкості

організації, що також забезпечується комплексним впровадженням широкого спектру абсолютних і відносних показників.

Комбінуючи зазначені показники, можна отримати такі показники для оцінки фінансової стійкості ТОВ «***» (табл. 3.4).

Таблиця 3.4.

Можливості поєднання відносних і абсолютних показників для оцінки фінансової стійкості ТОВ «*»**

Абсолютні показники фінансової стійкості	Відносні показники фінансової стійкості
Зростання	Незмінні
	Зниження
Зростання	Зниження
Зростання	Зростання
Зниження	Зростання
Зниження	Зниження

Джерело: власні дослідження

Систематичне та комплексне вивчення динаміки сполучень зазначених показників забезпечує об'єктивний контроль рівня фінансової стійкості організації.

Необхідно виділити два основних напрямки для вдосконалення:

- 1) визначення об'ємних показників фінансової стійкості;
- 2) оцінка ефективності використання підприємством фінансових ресурсів.

У контексті удосконалення інструментів аналізу фінансової стійкості ТОВ «***» необхідно розширити спектр використовуваних аналітичних показників шляхом запровадження стандартних показників. Тенденції зміни нормативних показників щодо стандартних значень чітко характеризують поліпшення або погіршення фінансового стану організації.

Стан стандартизованих показників дозволяє здійснювати статичну оцінку фінансової стійкості незалежно від зовнішніх та інших факторів. Цей аспект забезпечує перехід аналізу фінансової стійкості від статичної до динамічної стадії, що в свою чергу забезпечує обґрунтування стратегічного розвитку.

Удосконалення інструментарію управління фінансовою стійкістю ТОВ «***» також включає розробку системи економіко-математичних моделей, в якій

особливу роль має відігравати основна фінансово-економічна імітаційна модель підприємства.

Таким чином, сучасний етап удосконалення систем фінансового аналізу та моніторингу має базуватися на методах прогнозування та моделювання з використанням принципів штучного інтелекту, інформаційних технологій та програмного забезпечення. Це дозволить більш ефективно оцінити фінансову стійкість ТОВ «***» та виявити фактори та умови, які можуть змінити фінансове становище організації в майбутньому.

ВИСНОВКИ

Фінансова стійкість - це характеристика, яка стосується стабільного перевищення доходів над витратами, вільного маневрування фінансовими ресурсами підприємства та їх ефективного використання, а також плавного процесу виробництва та реалізації продукції. Вона формується протягом всієї виробничо-господарської діяльності і є ключовою складовою загальної стійкості підприємства. Кілька факторів впливають на стійкість організації:

1. Позиція підприємства на товарному ринку;
2. Ступінь привабливості галузі для суб'єктів господарювання;
3. фінансово-виробничий потенціал підприємства;
4. рівень фінансової незалежності;
5. Рівень ділової активності;
6. Проведення фінансово-господарських операцій та ін.

Для забезпечення ліквідності та фінансової стабільності організація повинна мати гнучку структуру капіталу та вміти організувати свою діяльність таким чином, щоб забезпечити постійне перевищення доходів над витратами, підтримувати платоспроможність і створювати умови для нормальної діяльності. Проаналізувавши види і коефіцієнти ліквідності та фінансової стійкості, ТОВ «***» можна зробити висновок, що його діяльність є успішною - організація має достатню ліквідність і фінансову стійкість.

Аналізуючи ліквідність і фінансову стійкість організації, можна зробити висновок, що власники організації завжди віддають перевагу розумному збільшенню частки власного капіталу; Навпаки, кредитори віддають перевагу організаціям з великим статутним капіталом. Аналізуючи абсолютні та відносні показники фінансової стійкості, можна виявити сильні та слабкі сторони різних організацій і компаній. Також важливо, щоб аналіз коефіцієнтів забезпечував краще розуміння взаємозв'язку між активами та пасивами в балансі. Кредитори уважно стежать за цими коефіцієнтами, щоб гарантувати, що компанія може

виплачувати свої короткострокові боргові зобов'язання та покривати свої фіксовані платежі доходом.

Також аналіз ліквідності та фінансової стійкості та розрахунок фінансових показників дозволяють оцінити фінансовий стан організації та скласти прогнози на майбутнє. Стандартної системи оцінки фінансового стану немає, аналітики можуть використовувати різні набори показників. Проте є ключові показники, які вказують на ліквідність, платоспроможність, ефективність діяльності та прибутковість організації.

Без аналізу фінансової стабільності оцінка фінансового стану організації є неповною. Показники, які характеризують незалежність окремого елемента активу та активу в цілому, дозволяють нам визначити, чи є аналізована бізнес-організація достатньо фінансово стабільною.

Стан виробничих запасів істотно впливає на ліквідність і фінансову стійкість організації. Керівництву підприємства необхідно переглянути обсяг товарно-матеріальних цінностей, оскільки їх кількість значно зросла. Для забезпечення нормального виробництва і реалізації продукції товарні запаси повинні бути оптимальними. Менші, але більші мобільні запаси означають менше грошей у резерві. Накопичення великих товарних запасів свідчить про спад діяльності підприємства. Великі надлишкові товарно-матеріальні запаси призводять до заморожування оборотних коштів і уповільнення їх оборотності. У той же час низький рівень запасів також негативно впливає на фінансову стабільність організації, оскільки скорочується виробництво і прибуток. Тому організація повинна прагнути до того, щоб виробництво було своєчасно і повністю забезпечено всіма необхідними ресурсами.

Аналіз грошових потоків важливий для оцінки ліквідності та фінансової стабільності. Стійке перевищення надходження грошових коштів над відтоком (позитивний грошовий потік) свідчить про стійке фінансове становище. Можливий експрес-аналіз мінімальної кількості ключових показників і швидка оцінка фінансового стану. Потім ви зможете провести ретельний і детальний

аналіз, розрахувати десятки фінансових показників і визначити їх співвідношення.

Однією з найважливіших характеристик ліквідності та фінансової стійкості організації є стабільність її діяльності в довгостроковій перспективі. Це пов'язано із загальною фінансовою структурою організації, рівнем її залежності від кредиторів та інвесторів. Багато російських бізнесменів вважають за краще вкладати в компанію мінімум власних коштів і фінансувати її переважно за рахунок позикових коштів. Показники фінансової стійкості свідчать про залежність організації від зовнішніх джерел фінансування. Однак, якщо структура власного капіталу сильно обтяжена боргами, організація може легко збанкрутувати, якщо кілька кредиторів вимагатимуть повернення своїх грошей одночасно.

Важливо, щоб стан фінансових ресурсів відповідав вимогам ринку і задовольняв потреби розвитку організації, оскільки недостатня фінансова стійкість може призвести до неплатоспроможності організації та нестачі коштів для розвитку виробництва, а надмірна фінансова стійкість гальмує розвиток, що обтяжує витрати організації надмірними запасами і резервами. Отже, характер фінансової стійкості визначається ефективністю формування, розподілу та використання фінансових ресурсів. Для оцінки фінансової стійкості використовуються різні методи: аналіз абсолютних і відносних показників; визначення нормальних рівнів значень коефіцієнтів тощо. Проте визначення типу фінансової стійкості неможливо без аналізу абсолютних показників. Аналіз ліквідності та фінансової стійкості організації дозволяє оцінити, наскільки організація готова до погашення своїх боргів і відповісти на питання, наскільки вона фінансово незалежна, зростає чи знижується рівень її незалежності, чи відповідає стан активів і зобов'язань організації цілям її господарської діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Адонін С. В., Шиманська Д. О. Управління фінансовою стійкістю суб'єкта підприємницької діяльності. *Ефективна економіка*. 2022. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10051> (дата звернення: 16.09.2025). DOI: [10.32702/2307-2105-2022.3.71](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.3.71)
2. Боднар О. А., Семенюк А. І. Формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. №44 .2024. С. 23-29
3. Ванєва А. Р. Оцінка ліквідності і платоспроможності підприємства. *Формування фінансових відносин в Україні*. 2019. № 8 (63). С. 52-61.
4. Гончар О. Зміцнення фінансової стійкості в управління економічним потенціалом підприємства. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. № 332(4). 2024. С. 399-403. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-332-61>
5. Гриліцька А., Харченко А. Вплив грошових потоків на ліквідність та платоспроможність підприємства. *Економіка та суспільство*. № 72. 2025. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-133>
6. Дворник І. В. Методичні аспекти оцінки платоспроможності й ліквідності сільськогосподарських підприємств. *Економіка, фінанси, право*. 2020. №3. URL: <https://doi.org/10.37634/efp.2020.3.6>.
7. Дорошенко А. П. Оцінка ліквідності та платоспроможності в контексті діагностики загального фінансового стану підприємства. *Ефективна економіка*. 2024. № 3. URL: www.economy.nauka.com.ua.
8. Дмитровська В. С., Костенко Ю. О., Васильєва Н. Б. Управління ліквідністю підприємства: сучасні підходи та стратегії. *Академічні візії*, № 40. 2025. вилучено із <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/1748>

9. Єпіфанова, І. Ю., Джеджула В.В. Фінансовий аналіз та звітність : електронний практикум комбінованого (локального та мережного) використання. 2-ге вид., доп. Вінниця : ВНТУ, 2022. 144 с.
10. Жигалкевич Ж.М., Кам'янська О.В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент». Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 214 с.
11. Ізюмська В., Нікульшина А. Управління фінансовою стійкістю підприємства. *Економіка та суспільство*. №34. 2021. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-26>
12. Коваль О. А., Літус П. Р. Управління фінансовою стійкістю підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8402> (дата звернення: 16.09.2025). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.12.77
13. Качула С.В., Погорелов Б.В. Ліквідність як характеристика фінансового стану сільськогосподарського підприємства. *Агросвіт*. 2022. № 22. С.40-45.
14. Ковальчук Н. О., Федішин М. П., Жаворонок А. В. Ліквідність як критерій оптимізації структури оборотних активів підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2019. № 11(1). С. 16-19.
15. Костенко Ю., Короленко, О., Гузь М. Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. №43. 2022. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-77>
16. Кузьмінський В., Кириліченко А. Левандовська О. М. Удосконалення аналізу діяльності підприємства: оцінка сезонних коливань. *Бізнес Інформ*. 2023. № 4. С. 111-116. URL: <http://jnas.nbuiv.gov.ua/article/UJRN-0001404400>
17. Левкович О. В., Воробйова А. О. Аналітичні основи ліквідності та платоспроможності підприємства. *Ефективна економіка*. 2022. № 5.

URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10307> (дата звернення: 25.04.2023). DOI: [10.32702/2307-2105-2022.5.76](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.5.76)

18. Леонова Б., Островськ О., Круш В. Підвищення стійкості фінансового стану суб'єктів малого бізнесу. *Економіка та суспільство*. №56. 2023. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-65>
19. Лопатовська О.О., Гаєвська О.С. Ліквідність та платоспроможність в контексті фінансового управління діяльністю підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022, № 1. С.118-123.
20. Лобачева І. Ф., Даценко Г. В., Кудирко, О. М. Моделювання ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. №7. 2023. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-09-01>
21. Нікольчук Ю., Лопатовська О., Пономарьова К. Архітектура механізму управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства. *Трансформаційна економіка*. № 2 (02). 2023. С. 38-44. <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-2-7>
22. Нікольчук Ю., Небжицький Б., Савчук О. Фінансова стійкість як індикатор ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2023. №1, С. 220–225.
23. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств: підручник. К.: Центр учбової літ., 2020. 504 с.
24. Отенко І. П., Азаренков Р. Ф., Іващенко Р. А. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. 156 с.
25. Панчак М.-І. Шляхи вирішення проблем щодо ліквідності та платоспроможності малих вітчизняних підприємств. *Економічний простір*. № 184. 2023. С. 148-152. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/184-26> DOI: 10.32702/2307-2105-2022.5.76

- 26.Побережець О.В., Гусєв А.О. Ліквідність балансу підприємства та методика її визначення. *Приазовський економічний вісник*. 2021. Вип. 2(25). С.223-230.
- 27.Рачинський О.В. Методичне забезпечення оцінки рівня ліквідності підприємства. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2019. № 4 (66). С. 68-73.
- 28.Рогач С. Економічна ефективність використання фінансових ресурсів підприємства. *Економіка та суспільство*. № 55. 2023. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-4>
- 29.Ткаченко І. П. Фінансовий аналіз: консп. лекц.для студ. усіх форм навч. Кам'янське: ДДТУ, 2018. 223 с. [URL:http://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/7/36/7-36-kl92.pdf](http://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/7/36/7-36-kl92.pdf).
- 30.Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астроя», 2020. 434 с.
- 31.Сидорчук І. Управління фінансовою стійкістю підприємства в сучасних умовах розвитку економіки. *MODELING THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC SYSTEMS*. №1. 2025. С. 72–77. <https://doi.org/10.31891/mdes/2025-15-10>
- 32.Фінанси підприємств : підручник / В. В. Сокуренко, Д. В. Швець, С. М. Бортник, С. О. Ткаченко ; за заг. ред. В. В. Сокуренка. 2-ге вид., допов. та перероб. Харків : ХНУВС, 2022. 292 с.
- 33.Хома І., Панчак М.-І. Шляхи вирішення проблем щодо ліквідності та платоспроможності малих вітчизняних підприємств. *Економічний простір*. №184. 2023. С. 148-152. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/184-26>
- 34.Чумаченко О., Нескородько О. Вдосконалення системи управління ризиками як спосіб підвищення фінансової стійкості підприємства. *Вчені записки Університету «КРОК»*. №1(77). 2025. С. 89–95. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-77-89-95>

- 35.Шевченко Н. В., Мельник С. І. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник у схемах і таблицях. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 224 с.
- 36.Khalatur, S.; Masiuk, Y.; Kachula, S.; Brovko, L.; Karamushka, O.; Shramko, I. 2021. Entrepreneurship development management in the context of economic security, Entrepreneurship and Sustainability Issues 9(1): 558-573. [https://doi.org/10.9770/jesi.2021.9.1\(35](https://doi.org/10.9770/jesi.2021.9.1(35)